

OTDK-dolgozat

2015

A NATO csatlakozással járó kötelezettségek Magyarország számára
NATO obligations for Hungary

Kézirat lezárása: 2013. április 29.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	1
2. A NATO.....	3
2.1. A NATO általános bemutatása.....	3
2.2. A magyar csatlakozás és előzményei.....	6
3. Magyar szerepvállalás NATO misszióban.....	8
3.1. A Balkán – Koszovói műveletek.....	8
3.2. Albánia, a „sasok földje”.....	9
3.3. Macedónia.....	9
3.4. Afganisztán.....	9
3.5. Irak.....	10
3.6. ENSZ és EU missziók.....	10
4. A NATO missziókra való felkészülés és azok végrehajtásának pénzügyi tényezői.....	12
4.1. Mire és mennyit költ a Magyar Honvédség?.....	12
4.2. Gyakorlatok költségkihatásai.....	22
4.2.1. Módszertan.....	22
4.2.2. Az I. ütem költségtényezői.....	24
4.2.3. A II. ütem költségtényezői.....	25
4.2.4. A III. ütem költségtényezői.....	28
5. A missziók – érzelmi – hatásai a katonákra.....	31
5.1. Módszertan.....	31
5.2. Missziós helyszínek bemutatása.....	33
5.3. Missziós elégedettségek.....	34
5.4. Motivációs tényezők.....	35
5.5. Konklúzió.....	38
6. Összefoglalás.....	40
Irodalomjegyzék.....	42
Mellékletek.....	44
1. számú melléklet: A NATO tagországok.....	45
2. számú melléklet: Az Észak-atlanti Szerződés Alapító Okirata.....	46
3. számú melléklet: Kérdőív a NATO missziókban való részvételtől.....	49

Ábrák és táblázatok jegyzéke

1. ábra: A NATO logója.....	3
2. ábra: Martonyi János külügyminiszter 1999. március 12-én az Amerikai Egyesült Államokban letétbe helyezi Magyarország NATO-csatlakozási okiratát – ezzel vált Magyarország a NATO teljes jogú tagjává.	7
3. ábra: A megkérdezettek Magyar Honvédségben eddig eltöltött szolgálati ideje	32
4. ábra: A megkérdezettek megoszlása rendfokozat alapján.....	32
5. ábra: Missziós helyszínek, ahol a megkérdezettek szolgálatot teljesítettek.....	33
6. ábra: A külföldi misszióban résztvevő katonák elégedettségének átlaga ötfokozatú skálán	34
7. ábra: Mi motiválja Önt egy külföldi misszióban való részvételre?.....	35
1. táblázat: "Hozzájárulás a NATO költségvetéséhez" fejezeti kezelésű előirányzat teljesítési adatainak alakulása 1999 és 2012 között	14
2. táblázat: A központi költségvetés kiadásainak alakulása 2005-2013 között.....	14
3. táblázat: A központi költségvetés kiadásainak és a "Hozzájárulás a NATO költségvetéshez fejezeti kezelésű előirányzat különbségeinek százalékos megoszlása 2005-2012 között.	15
4. táblázat: A 2013. évi CCIV. törvény Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezet cím/címelemenkénti, illetve a fejezeti kezelésű előirányzatoknál főbb területi összegei	17
5. táblázat: A HM költségvetésének főbb pontjai, 2012. évi költségvetése a 2011. évi CLXXXVIII. törvény Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről szóló törvény XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezet alapján	18
6. táblázat: A 2012. évhez viszonyított különbségek millió Ft-ban	18
7. táblázat: A Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokság és alárendelt szervezeteinek tervezett kiadásai a nemzetközi feladatokra 2013. évre	19
8. táblázat: Tájékoztató a több év előirányzatait terhelő programok, beruházások, és más fejlesztések későbbi évekre vonatkozó hatásairól	20
9. táblázat: A nemzetközi előirányzatok terhére történő feladatok ellátásának tervezett költségei 2013. évre.....	21
10. táblázat: A Honvédelmi Minisztérium költségvetése 2001 és 2008 között	21
11. táblázat: A Magyar Honvédség költségvetése 2001 és 2008 között	22
12. táblázat: Az 1. számú vezetési gyakorlat költségtényezői	26
13. táblázat: A 2. számú vezetési gyakorlat költségtényezői	26
14. táblázat: A 3. számú vezetési gyakorlat költségtényezői	27
15. táblázat: Az 5. számú vezetési gyakorlat költségtényezői	27
16. táblázat: A 6. számú vezetési gyakorlat költségtényezői	27
17. táblázat: 100 fő katona kiképzésének és felkészítésének megközelítőleges költségigénye	30

1. Bevezetés

A dolgozatomban Magyarország és az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének (NATO) a kapcsolatát vizsgálom. Ezt a témát azért választottam, mert úgy gondoltam, ez olyan ügy, amiről sokat hallani és mégis keveset tudni. Mindenki tudja, hogy a NATO tagja vagyunk, de mégis sokan nincsenek azzal tisztában, milyen kötelezettségeket, feladatokat jelent ez az ország számára, milyen elvárásoknak kell megfelelnünk és legfőképpen milyen anyagi (költség) vonzatokkal jár mindaz, ha egy nemzetközi szervezethez tartozunk. Ugyanakkor ennek nem csak költségvonzatai vannak, hanem komoly mentális próba elé is állítja azokat a katonákat, akik misszióra jelentkeznek. A médiában elhangzik ugyan, hogy különböző országokban teljesítenek szolgálatot magyar katonák, de arról már kevesebb szó esik, hogy mindez milyen hatással van rájuk, miért vállalják, és legfőképpen hogyan élik meg azt, hogy a nap 24 órájában védőfelszerelésben kell lenniük, nem tudják, kiben bízhatnak és kiben nem, és egy olyan országban szolgálják a hazát, ami több ezer kilométerre van innét. Véleményem szerint ez nem hazaszolgálat, hanem annál sokkal több: misszió, a szó minden értelmében.

A dolgozatom első részben a NATO tevékenységének általános ismertetése mellett kitérek az ország NATO-n belül elfoglalt szerepére, a tagsággal járó kötelezettségekre, elsősorban a Magyarország számára kötelező bel- és külföldi gyakorlatokra és a külszolgálatokra egyaránt. Hazánk 1999-es NATO csatlakozása révén bizonyos kötelezettségei vannak a Szövetség iránt, amelyekről csak elvétve lehet hallani, legtöbbször tragédiák kapcsán. Gondolok itt a missziókban elszenvedett sérülésekre, halálozásokra, ami szerencsére ritka. Ezeket a külszolgálatokat és azoknak a költség tényezőit /összetevőit/ szeretném közelebb hozni az átlagember számára, aki nincs közvetlen kapcsolatban a honvédséggel, de magyar állampolgárként tudnia kellene ezeknek a kötelezettségeknek az anyagi és az emberi vonzatairól, illetve arról, milyen hősies munkát végeznek a katonák – akik a haza szolgálatára esküdtek – határainkon kívül, legyen szó békefenntartásról vagy humanitárius segítségről.

A második részben egy gyakorlat pénzügyi tényezőivel foglalkozom, míg a záró részben két kérdőívet elemzek. Az egyiket a NATO válaszaira alapozva, míg a másikban a missziók katonákra gyakorolt érzelmi tényezőit vizsgálom: milyen hatással van egy nemzetközi gyakorlat rájuk, miért vállalják, mennyire önkéntes alapon történik a külszolgálatra jelentkezés.

Az átlagember – aki nem jártas katonai ügyekben, vagy nincs katona ismerőse – nem igazán van tisztában azzal, hogy 1-1 NATO gyakorlat mivel jár. A médiában és a híradásokban a legtöbbször valamilyen tragédia kapcsán hallani a misszióban lévő katonákról. Sokan azzal sincsenek tisztában, mely országokban látnak el magyarok külszolgálati missziókat és adott országban mi a feladatuk. Egy katonai misszióra való felkészülés összetett folyamat, melyben különféle tényezők játszanak szerepet. A költségtényezők is több részből tevődnek össze, melyben helyet kapnak például a felkészülés, a kiutazás, a kint tartózkodás és a hazautazás.

A dolgozatomban arra keresem a választ, hogy mennyire gazdaságos egy nemzetközi misszióban való részvétel, és ez milyen hatással van a katonákra.

2. A NATO

2.1. A NATO általános bemutatása

A legtöbb ember bizonyára hallotta már életében legalább egyszer ezt a négy betűs mozaikszót, hogy NATO vagy OTAN. De mi is ennek a négy betűnek a jelentése? A NATO mozaikszó az angol rövidítése az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének, vagyis a *North Atlantic Treaty Organization*-nek, míg az OTAN a francia rövidítésre utal: *Organisation du Traité de l'Atlantique Nord*. A hivatalos nyelvei az angol és a francia.

1. ábra:
A NATO logója

Forrás: www.nato.int

De mi is ez a szervezet valójában? „A NATO olyan politikai és katonai szövetség, amelynek elsődleges célja tagjainak kollektív védelme, és a demokratikus béke fenntartása az észak-atlanti térségben”.(Görög, 2011, p.5.) A NATO-nak 28 tagországa van (Görög, 2011, p.5.), melyek azonos szavazati joggal rendelkeznek. (A tagországokat ábrázoló térkép az 1. mellékletben található). A döntéseket egyhangúan, konszenzus alapján hozzák meg, a tagoknak tiszteletben kell tartaniuk a demokráciát, az egyén szabadságát és a jogrendet. A NATO-nak két központja van: egy katonai és egy civil központ, valamint az integrált katonai parancsnoki rendszere, ám saját tulajdonában ténylegesen kevés erő és eszköz van. Az erők nagy része teljes egészében nemzeti irányítás és ellenőrzés alatt áll, egészen addig, amíg a tagország egyetért a NATO-feladatok teljesítését illetően.

A szervezet 1949. április 4-én jött létre Washingtonban, ahol *Belgium, Dánia, az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság, Franciaország, Hollandia, Izland, Kanada, Luxemburg, Norvégia, Olaszország és Portugália* aláírta az Észak-atlanti Szerződést, összhangban az Egyesült Nemzetek Alapokmányának 51. cikkelyével (Az Egyesült Nemzetek Alapokmánya, 1945), mellyel egy kollektív védelmi szövetséget hoztak létre. A legfőbb célnak egy kölcsönös segítségnyújtásra épülő szövetség kialakítását tekintették,

elsősorban az akkori Szovjetunió Kelet-Európa felett gyakorolt ellenőrző tevékenységének felügyeletére, nehogy ezt az ellenőrzést a kontinens más országaira is kiterjessze.

A NATO-nak alapvetően három feladata van, melyek a következők (Görög, 2011, p.7.):

- „a kollektív védelem (katonai és politikai),
- a válságkezelés (demokratikus értékek támogatása, viták békés rendezése),
- a kooperatív biztonság megteremtése a partnerségek révén.”

Itt kell megemlíteni, hogy a partnerség nem azonos a tagsággal. Mint már a fentiekben elhangzott a tagoknak vannak bizonyos jogaik. A partnerországoknak szavuk ugyan van, politikai és katonai hozzájárulásuk értéket képvisel, nem rendelkeznek a tagországok döntési jogköreivel. A partnerség nem csak az észak-atlanti régióra terjed ki, hanem a Mediterrániumra, a Perzsa-öböl térségére, Ausztráliára, Japánra, a Koreai Köztársaságra, Új-Zélandra, Irakra és Afganisztánra is.

A NATO elsősorban egy katonai szervezet, amely együttműködik számos nemzetközi szervezettel így az ENSZ-szel és az EU-val is.

A NATO-nak megalakulása óta 12 főtitkára volt, 2009 óta ezt a posztot *Anders Fogh Rasmussen*, Dánia volt miniszterelnöke tölti be. A főtitkárt a tagállamok vezetői közül választják négy évre.

A NATO egyik legfontosabb missziója az afganisztáni. A NATO legfőbb szerepe az Afgán Iszlám Köztársaság kormányának támogatása, a béke, a biztonság megteremtése és fenntartása. Emellett jelenleg még hat másik misszióban és műveletben is részt vesz, mind humanitárius mind katonai tevékenységekkel. Ezek a következők (Görög, 2011):

- *Kosovói* béketámogató művelet 1999 júniusa óta,
- *A Líbiát* érintő valamennyi katonai művelet vezetése 2011 márciusától,
- *A Mediterrán térségben* a hajózás ellenőrzése a terrorizmus visszaszorítása keretében,
- *Az Ádeni-öbölben és Afrika szarvánál* a tengeri kalózkodás elleni küzdelemben való részvétel,
- *Iraki kiképző misszió* az ország hatékony védelmi erejének kialakításában,
- *Az Afrikai Unió* kérésére szomáliai misszióban való segítség a békefenntartás elősegítése érdekében.

A NATO fő politikai döntéshozó szerve az *Észak-atlanti Tanács* (North Atlantic Council). A Tanács több szinten ülésezik, melyek a következők (Demeter, 1999):

- A szövetséges *nagykövetek* szintjén hetente, de szükség szerint ennél gyakrabban.
- *Külügyi, vagy védelmi miniszteri szinten.*
- Egy-két évente *NATO csúcs* keretében, amelyen a szövetséges államok *állam- és kormányfői* döntenek a stratégiai kérdésekről.

A NATO-partnerek képviselőivel ugyancsak rendszeres találkozókat szerveznek.

A NATO központja Brüsszelben, Belgiumban van, minden szövetséges állam állandó képviselőjének beosztása *nagyköveti* rang. Őket a nemzeti delegáció támogatja, amely diplomáciai törzsből és védelmi tanácsadókból áll. A Szövetség végső döntéseihez, mint már említettem valamennyi tag támogatására szükség van. Ahhoz, hogy egyhangú, teljes körű döntések szülessenek, a döntések meghozatalát gyakran széles körű vita előzi meg.

A NATO legfontosabb intézményei a következők (Demeter, 1999):

- *Védelmi Tervező Bizottság:* állandó képviselők részvételével ülésezik, irányelveket ad ki.
- *Nukleáris Tervező Csoport:* védelmi miniszterek részvételével rendszeresen ülésezik, feladata a nukleáris erővel kapcsolatos kérdések megvitatása.
- *Főtitkár, Titkárság:* irányítja a Titkárság munkáját, elnököl a Tanács ülésein.
- *Katonai Bizottság:* a NATO legfelső katonai szerve, tagok a tagállamok vezérkari főnökei, javaslatok kidolgozása a Tanácsnak katonai kérdésekben.
- *Bizottságok és ügynökségek:* a Szövetség munkaszervei, döntéseket készítenek elő.
- *Euró-atlanti Partnerségi Tanács:* külügyminiszteri szinten ülésezik évente kétszer, nagyköveti szinten havonta.
- *Parancsnokságok:* ellátják a csapatok felkészítését és a hadműveletek tervezését.

2.2. A magyar csatlakozás és előzményei

A NATO és a főbb feladatainak bemutatása után rátérnék, hogy hogyan épül fel ez a nemzetközi Szövetség. Az átlagember számára, ha megkérdezzük, milyen kapcsolatunk van a Szövetséggel, annyiban kimerül a válasza, hogy katonai feladatokat kell ellátnunk NATO zászló alatt szerte a világban. De mikortól és milyen feladatokat látunk el? Mik voltak a tagság feltételei?

Magyarország csatlakozása a NATO-hoz sorsfordító eseményként tekinthető a magyar emberek, a lakosság számára. Történelmében olyan biztonsághoz jutott, amelyet a demokratikus nemzetek közössége hosszú távra szívesen szavatolnak. Egyértelműen kimondható, hiszen, ha figyelembe vesszük az 5. cikkelyben (Az Észak-atlanti Szerződés Alapító Okirata, 1949) rögzítetteket (az Észak-atlanti Szerződés Alapító Okirata a 2. mellékletben olvasható), mely kimondja: „A Felek megegyeznek abban, hogy egyikük vagy többjük ellen, Európában vagy Észak-Amerikában intézett fegyveres támadást valamennyiük ellen irányuló támadásnak tekintenek...”

Ezzel megteremtődött az ország hatékony védelme minden esetleges külső támadással szemben. A magyar fegyveres erők részeseivé váltak a fejlett világ legkorszerűbb védelmi erejének.

A magyar–NATO kapcsolatok 1990. június 27-én kezdődtek (Szücs, 2011), amikor Jeszenszky Géza külügyminiszter először látogatott a magyar kormány tagjaként a NATO brüsszeli központjába. 1991 decemberében Magyarország a Varsói Szerződés többi volt tagállamával együtt „alapító tagja” volt az *Észak–Atlanti Együttműködés Tanácsának* (NACC), amelyet a NATO a volt ellenfelekkel való kapcsolatalakítás és biztonságpolitikai kérdésekről szóló rendszeres fórumaként hozott létre. A gyakorlati együttműködésre a NATO 1994. januári csúcstalálkozóján a Békepartnerség (PfP) nevű program beindítása után került sor. 1995 januárjában nagyköveti vezetéssel létrejött a Szövetség központja területén működő NATO melletti önálló magyar összekötő iroda. 1995 és 2004 között Magyarország befogadó támogatást nyújtott az IFOR/SFOR¹ műveletben szolgáló NATO- és partnerországi kontingensek számára, valamint saját maga is részt vett a küldetésben és a béketárgyalásokat követő munkákban is. 1997. július 8-án a Szövetség megkezdte hazánkkal a csatlakozási tárgyalásokat, és a népszavazást

¹IFOR: Implementation Force, azaz Végrehajtó Erő, a NATO vezette nemzetközi békefenntartó erő Bosznia-Hercegovinában 1995 és 1996 decembere között. www.nato.int/ifor Letöltve: 2012.03.31.
SFOR: Stabilisation Force, azaz Stabilizációs Erő. Szintén a NATO vezette többnemzetiségű béketámogató haderő volt Bosznia-Hercegovina területén 1996 és 2005 decembere között. www.nato.int/sfor Letöltve: 2012.03.31.

követően 1999. március 12-én hivatalosan is a NATO teljes jogú tagjává váltunk. 2009 és 2010 között Magyarország podgronici, míg 2010 és 2012 között stockholmi nagykövetsége látott el NATO összekötő nagykövetségi feladatokat.

Egyértelműen kinyilatkoztatható és nyilvánvaló tehát, hogy növekszik az ország biztonsága, méghozzá aránytalan anyagi áldozatvállalás nélkül. Az is megállapítható és ezt az elmúlt időszak bizonyította, hogy a tagság növeli az ország súlyát, tekintélyét; az Európa biztonságát érintő kérdésekben, valamint megadja a lehetőséget a különböző nemzetközi biztonságot érintő kérdések közös megtárgyalásába.

Természetesen a nagyobb súly nagyobb felelősséget is jelent: a magyar külpolitikának olyan kérdésekben is felelősen kell állást foglalnia, amelyeknek korábban külső szemlélője volt csupán.

2. ábra:

Martonyi János külügyminiszter 1999. március 12-én az Amerikai Egyesült Államokban letétbe helyezi Magyarország NATO-csatlakozási okiratát – ezzel vált Magyarország a NATO teljes jogú tagjává.

Forrás: www.biztonsagpolitika.hu Letöltve: 2012.04.14.

3. Magyar szerepvállalás NATO misszióban

A továbbiakban kitérek arra, hogy a világban hol lát el a magyar haderő katonai feladatokat, hány fővel vesz részt a különböző nemzetközi missziókban (Mikó, 2005). A különböző missziókban nem csak védelmi szerepe van a magyar katonának, hanem humanitárius segítségnyújtóként és békefenntartóként is helyt állnak. Az utóbbi majdnem 15 évben több háborús helyzetben kellett helytállniuk a katonának, ami nem csak fizikai, hanem lelki felkészültséget is igényelt és igényel a mai napig.

3.1. A Balkán – Koszovói műveletek

Elsőként az ENSZ indított műveleteket 1999-ben „United Nations Interim Administration Mission in Kosovo” néven Koszovóban, melynek céljai a következők voltak (Casgone and Molina, 2006):

- a békeépítés és a stabilitás megteremtése,
- a demokrácia alapjainak lerakása,
- a menekültek visszatérésének segítése volt.

Magyar részről 1999 óta tevékenykedik egy fegyvertelen összekötő tiszt Pristinában, aki fontos szerepet játszik az ENSZ és a NATO Kosovo Force (KFOR) közötti együttműködés biztosításában. A magyar katonák tevékenységei alapvetően 3 területet foglalnak magukban:

1. A KFOR pristinai parancsnokságának közvetlen biztosítása, őrzés-védelme (MH Őr- és Biztosító Zászlóalj 254 fővel)
2. A KFOR teljes személyi állományának közegészségügyi-járványügyi ellátása (MH ÖBZ 29 fővel)
3. A KFOR parancsnokság működtetéséhez való hozzájárulás 5 fő törzstiszttel.
Bosznia és Hercegovina

A Daytoni Megállapodást (Hámori, 2002) követően 1995-től már jelentős erőkkkel kapcsolódtunk be a NATO műveletekbe. A biztonsági helyzet javulását követően 2004 decemberében a Szövetség befejezte műveleteit, de NATO HQ Sarajevo néven továbbra is parancsnokságot működtet Szarajevóban, amihez a Magyar Honvédség 2 fő összekötő tiszttel járul hozzá. A NATO műveleteket az EU műveletei váltották fel, aminek céljai többek között a polgári- katonai-belügyi szervezetek megszilárdítása és a demokratikus

állam és közrend megerősítése volt. Ezen műveletekhez – amik sikeresen lezárultak 6 hónap alatt – a magyar haderő jelentős csoportokkal járult hozzá több mint száz fővel.

3.2. Albánia, a „sasok földje”

Az albán kormány felkérésének eleget téve az illegális tevékenységek beszüntetése végett a NATO a NATO HQ Tirana nevű önálló szervezeti egységét működteti Tiranában, amelyben 1-1 magyar tiszt és tiszthelyettes vesz részt 2003 februárja óta. Ez a szerepvállalás inkább csak jelzés értékű, amit nem is terveznek megváltoztatni.

3.3. Macedónia

A NATO három, egymást követő műveletet végzett Macedóniában (Mikó, 2005):

1. Essential Harvest művelet, 2001 augusztusában, melyet Macedónia kért a fegyveres albán erők leszerelésére.
2. Amber Fox hadművelet, amely közel 15 hónapig tartott, ami a békefenntartást ellenőrző nemzetközi erők védelmére jött létre. A magyar hadsereg 2002 márciusában kapcsolódott be a műveletbe.
3. Allied Harmony művelet, melynek célja a biztonsági helyzet további fenntartása.

A NATO 2003 tavaszán átadta az „irányítást” az EU-nak, de NATO HQ Skopje (1 fő összekötő magyar tiszttel) néven még mindig képviselteti magát az országban. Magyar részről 40 katona teljesített korábban szolgálatot Szkopjében, majd a feladatokat később az ugyanilyen létszámú MH ŐBZ látja el magas szinten.

3.4. Afganisztán

Az ENSZ BT felhatalmazásával felállított NATO ISAF² nevű szervezetében 28 NATO-tagállam – köztük Magyarország – és még 21 hozzájáruló ország vesz részt. A fő feladat, megakadályozni, hogy Afganisztán (Magyarország a NATO-ban, 2012) ismét nemzetközi terrorista csoportok háterszágává váljon, a békés fejlődéshez szükséges feltételek biztosítása, a civil fejlesztési tevékenységeken keresztül a gazdaság fejlesztésének támogatása, valamint az afgán biztonsági erők segítése a rendfenntartás végett. Hazánk 2003 óta aktív résztvevője az afganisztáni nemzetközi erőfeszítéseknek. 2006 októberétől a Baghlan tartománybeli újjáépítési csoport (PRT) vezetésének átvételével a magyar jelenlét kiegészült fejlesztési tevékenységgel is. A magyar PRT

²ISAF: International Security Assistance Force, azaz Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erő, ami egy NATO vezette nemzetközi stabilizációs erő Afganisztánban. www.isaf.nato.int Letöltve: 2012.03.01.

tevékenységet montenegrói, horvát és albán katonák is segítik. A PRT-ben közel 250 katona szolgált és szolgál.

3.5. Irak

Magyarország az Országgyűlés döntése alapján 2003 augusztusában kapcsolódott be érdemben az iraki stabilizációba (Külügyminisztérium, 2012) egy 300 fős szállító zászlóalj Irakba telepítésével, amely következő év december 31-ig – a mandátum lejártáig – látta el a feladatát. Magyarország először 3 törzstiszttel vett részt az NMT-I (NATO Training Mission-Iraq, 2011) tevékenységben, majd 2007 nyarán egy évig 15 fős keretszámmal fél éves időtartamra átvettük a MALT (Allied Joint Force Command Naples, 2010) vezetését.

3.6. ENSZ és EU missziók

A magyar honvédség a NATO missziókon kívül további szervezetek misszióiban is részt vesz, úgy, mint az ENSZ és az EU. Ezek a következők:

- Ciprus ENSZ Misszió (*UNFICYP*)
- Grúzia – az ENSZ Grúzai Missziója (*UNOMIG*)
- Egyiptom, Sínai-félsziget MFO misszió
- Afrikai missziók
 - o Nyugat-Szaharai Misszió (*MINURSO*)
 - o Szomália (*AMISOM*)
 - o Mali (*EUTM Mali*)
 - o Kongói Demokratikus Köztársaság (*EUSEC RD Congo*)

A legtöbb ENSZ és EU misszióban a katonák száma csekélyebb, mint a NATO missziókban, főként jelzés értékű a szerepvállalás, ahogy ezt a Mali misszióban való részvétel is jól példázza: „...a kormány Magyarország európai uniós tagságából folyó kötelezettségeinek teljesítése érdekében, az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikája megerősítéséhez való nemzeti hozzájárulásként, az Európai Unió Tanácsának döntése alapján” engedélyezi a magyar katonák az Európai Unió Mali Kiképző Műveletében (*EUTM Mali*) való részvételét...” (Külügyminisztérium, 2013).

Habár a híradásokban általában afganisztáni vagy iraki szerepvállalásról szólnak a hírek, mint ahogy a fentiekben leírtam, a magyar katonák nem csak ebben a két országban vesznek részt külszolgálatban, bár személyes véleményem szerint e két helyen vannak a legjobban veszélynek kitéve. Meglett, felnőtt férfiak és nők, akiknek egy olyan országban

kell szolgálatot teljesíteni, ahol talán sosem jártak és az utazási magazinok között sem igen szerepelnek. Sokszor nem tudják, ki az ellenség, a labdával játszó kisgyerek, vagy a gépfegyverrel az utcán ténfergő férfi. Hiába kapták meg itthon a megfelelő kiképzést, nem tudhatják biztosan mi is vár rájuk onnantól kezdve, hogy leszálltak az adott országban a repülőgépről, egészen addig, amíg a szolgálati idő lejártá után Ferihegyen, vagy Pápán nem landol a gépük, és nem ölelik magukhoz a családtagjaikat.

Persze – sokaktól hallottam – aki katonának áll, az nem munkát választ, hanem hivatást. A misszióban való részvétel (legtöbbször, főként a média szerint) önkéntes alapon történik, mégis úgy vélem, többet kell tudnunk nekünk, átlagembereknek ezekről a küldetésekről, annak anyagi és személyi vonzatairól. Többektől hallottam már – főként azoktól, akiknek nincs katona ismerőse – hogy nem kell sajnálni a katonákat, mert „jó pénzt kapnak érte”. Való igaz, hogy többet keresnek egy-egy misszión, mint itthon egy hónapban, de más körülmények között is kell lenniük, más feladatokat kell ellátniuk, idegen nemzetért, idegen emberekért kockáztatják a saját életüket.

Ahogy a korábbi fejezetekben olvasható volt, az elmúlt években több száz katona szolgálta hazáját hazáján kívül. A következő fejezetben arra próbáltam fényt deríteni, hogy mindez, mennyibe is kerül az országnak, milyen költségvonzatai vannak egy misszióra való felkészülésnek, egészen a kiutazásig, a repülőgép indulásáig, valamint milyen emocionális helyzetekkel kell megküzdeniük a kint tartózkodás alatt, hogyan értékelik a katonák a misszióban eltöltött időt, és a hazatérés utáni regenerálódást. Ehhez kérdőíves kutatást végeztem, és diagramok segítségével fogom szemléltetni a kutatásom eredményét.

4. A NATO missziókra való felkészülés és azok végrehajtásának pénzügyi tényezői

Mint minden tagállamnak, Magyarországnak is részt kell vennie különböző missziókban, illetve ezek végrehajtásához komplex felkészüléseket, gyakorlatokat kell szerveznie a katonái számára. Ezekre jelentős anyagi támogatást kapnak az alakulatok a Honvédelmi Minisztériumtól, illetve a résztvevő nemzetközi erők is anyagilag hozzájárulnak.

A költség kihatások összeállításában egy erre szakavatott személyt, Vokla János Alezredes Urat, a Magyar Honvédség Bakony Harckiképző Központ parancsnok-helyettesének a segítségét kértem, aki maga is több hazai és nemzetközi felkészítésben, valamint misszióban vett részt eddigi pályafutása során.

4.1. Mire és mennyit költ a Magyar Honvédség?

Ebben a fejezetben a 2012. évi CCIV. Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről szóló törvény XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezete (2012. évi CCIV. törvény Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezet) alapján szeretnék átfogó képet adni arról, hogy milyen költségtényezőkkel kell számolnia a Honvédelmi Minisztériumnak (továbbiakban HM), beleértve a Magyar Honvédséget (továbbiakban MH) is 2013-ban.

Az, hogy a Honvédelmi Minisztérium – ideértve a Magyar Honvédség katonai és egyéb szerveit is – milyen pénzekből gazdálkodhat adott évben, mindig a Központi Költségvetéstől függ. Mivel ezeknek a szerveknek a feladatai közé tartozik többek között az ország függetlenségének, területi épségének, lakosságának, stb. védelme, illetve a NATO és EU tagságunkból adódó feladatoknak a végrehajtása, fontos, hogy a központi költségvetés tervezésekor ezekkel is számoljunk.

A Honvédelmi Minisztérium Védelempolitikai Főosztályától kértem és kaptam is tájékoztatást arról, hogy a biztonság és katonapolitikai hatásokon túl gazdasági szempontból mit is jelent a NATO tagság (Honvédelmi Minisztérium Védelempolitikai Főosztály, Kelemen Tas főosztályvezető, 2013).

A kapott tájékoztatás szerint a tagsági jogviszonyokból fakadó jogok és előnyök mellett konkrét pénzügyi fizetési kötelezettségként jelenik meg a NATO közös finanszírozású pénzügyi alapjaihoz történő magyar hozzájárulás, amelyet a HM tárca

„Hozzájárulás a NATO költségvetéshez” megnevezésű fejezeti előirányzat terhére biztosít.

A NATO hozzájárulásokat tekintve nagyságuk és jelentőségük szerint az alábbi hozzájárulások emelkednek ki:

- NATO katonai költségvetési hozzájárulás
- Stratégiai Légiszállítási Programhoz való hozzájárulás (SAC)
- Repülőgép-fedélzeti Korai Előrejelző és Ellenőrző Program Szervezetéhez való hozzájárulás (NAPMO)

További – a fentiekhez képest – kisebb volumenű hozzájárulások a NATO kiválósági központokhoz, a GRF parancsnokságok, a NATO ügynökségek (NSPA, NCIA) adminisztratív, illetve működési költségeihez, valamint a különböző NATO programokhoz való hozzájárulások.

Azt, hogy milyen mértékű a hozzájárulás több minden befolyásolja: egyrészt a csatlakozási szerződésből eredeztetendő, másrészt valamilyen bizottsági döntés, illetve multilaterális egyetértési megállapodások (pl. NAPMO hozzájárulás).

A tényleges kifizetések a fizetési felhívások beérkezését követően a fejezeti kezelésű előirányzatok felhasználásának rendjéről szóló HM utasításban – összeghatár alapján – felhatalmazott jóváhagyásra jogosult vezetők engedélyei alapján történnek. Az engedélyeztetést megelőzően a kifizetések jogosságát a szakmailag felelős katonai szervezetek felülvizsgálják és igazolják. A kifizetések gyakorisága jogcímenként eltérő, a nagyobb összegű éves hozzájárulások esetében többnyire 2 vagy 3 részletben, míg a kisebb összegűeknél inkább évente egy részletben történik.

Az alábbiakban a „Hozzájárulás a NATO költségvetéséhez” fejezeti kezelésű előirányzat teljesítésének alakulását mutatom be 1999 és 2012 között.

Az adatok 2008-ig kisebb megszakításokkal, de nőnek, majd 2012-ig csökkennek. Ez – véleményem szerint – főként azzal magyarázható, hogy a válság a védelmi szektort is elérte, így kénytelenek voltak csökkenteni az egyes kiadásokat. Ugyanakkor 2012-től már növekedés állt be. Ezt a növekedést én egyrészt a háborús helyzet fokozódásával magyarázom, ugyanis ismét felértékelődtek a nemzetek közötti konfliktusok, főként Afrikában (Szíria, Mali), másrészt azzal, hogy talán lassan véget ér a válság, és így újra lehet a „biztonságra költeni”.

A következő táblázatban konkrétan szemléltetem az összegeket a hozzájárulás mértékében.

1. táblázat:
"Hozzájárulás a NATO költségvetéséhez" fejezeti kezelésű előirányzat teljesítési adatainak alakulása 1999 és 2012 között

Év	Kiadás teljesítése (ezer Ft)
1999	888 703
2000	1 108 322
2001	1 155 337
2002	1 302 879
2003	1 007 827
2004	1 372 785
2005	1 317 232
2006	2 155 957
2007	3 257 840
2008	5 319 789
2009	4 597 317
2010	3 828 496
2011	3 635 404
2012	4 805 050

Forrás: Honvédelmi Minisztérium Védelempolitikai Főosztály, Kelemen Tas főosztályvezető (2013)

Ezek a számok, így önmagukban nem mutatnak sokat, de ha hozzátesszük a központi költségvetés kiadásainak mutatószámait, akkor jobban átlátható lesz.

2. táblázat:
A központi költségvetés kiadásainak alakulása 2005-2013 között

Év	Kiadás	
	Előirányzat (millió Ft)	Teljesítés (millió Ft)
2005	7 136 297	7 444 403
2006	8 305 571	8 971 578
2007	8 820 367	8 992 402
2008	9 017 285	9 029 248
2009	8 961 104	9 067 944
2010	8 861 222	9 315 081
2011	9 644 987	10 069 285
2012	10 238 480	9 996 840
2013	10 492 435	n.a.

Forrás: www.ksh.hu Letöltve: 2013. április 16.

Az adatok csak 2005-től voltak elérhetőek, illetve a 2013-as év teljesítési kiadásait még nem lehet tudni. A következő táblázatban összesítettem, hogy a „Hozzájárulás a NATO költségvetéshez” fejezeti kezelésű előirányzat hány százalékát teszi ki az összkiadásoknak.

3. táblázat:

A központi költségvetés kiadásainak és a "Hozzájárulás a NATO költségvetéshez fejezeti kezelésű előirányzat különbségeinek százalékos megoszlása 2005-2012 között

Év	Központi költségvetés kiadási teljesítési adatai (millió Ft)	"Hozzájárulás a NATO költségvetéséhez" fejezeti kezelésű előirányzat teljesítés (millió Ft)	Százalékos különbség
2005	7 444 403	1 317,232	0,01769426%
2006	8 971 578	2 155,957	0,02403097%
2007	8 992 402	3 257,840	0,03622881%
2008	9 029 248	5 319,789	0,05891730%
2009	9 067 944	4 597,317	0,05069856%
2010	9 315 081	3 828,496	0,04109998%
2011	10 069 285	3 635,404	0,03610389%
2012	9 996 840	4 805,050	0,04806569%

Forrás: Saját szerkesztés www.ksh.hu és www.parlament.hu alapján (2013)

Ahogy a fenti táblázatból olvasható, a NATO költségvetéshez való hozzájárulás nem teszi ki nagy részét a központi költségvetés kiadásainak. Még a fél százalékot sem éri el, így nem ez a központi kiadások potenciális része.

Ha megnézzük például Ausztriának egy semleges országnak a honvédelemre fordított kiadásait 2009-ben és Magyarorszáét ugyan abban az évben, akkor kiderül, hogy amíg Ausztria 3 446 000 000 USD-t költött, addig Magyarország 1 323 000 000 USD-t, ami közel az egyharmada.(Jakab, 2012) Ugyanakkor a lakosság száma közel másfél millió fővel kevesebb, mint Magyarország lakossága. (Statistik Austria, 2012)

Miután bemutattam az elmúlt évek költségvetési hozzájárulását, rátérek az idei 2013-as évre. Ezt bővebben kifejtem, nem csak a költségvetési hozzájárulást vizsgálom.

A 2013-as költségvetési törvényben olvasható, a Honvédelmi Minisztérium támogatási előirányzata 2013-ban 217 338,0 millió Ft, ez az előző évhez képest 4 879,2 millió Ft-tal több (2011. évi CLXXXVIII. törvény Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről), ugyanakkor a kiadásokra 241 367,8 millió Ft-ot terveznek, ami viszont az előző évinél 7 609 millió Ft-tal több, így tehát a bevételekre is értelem szerűen többet kell tervezni, szám szerint 2 729,8 millió Ft ez az összeg. A következő oldalon található táblázat a Honvédelmi Minisztérium rendelkezésre álló erőforrásait mutatja.

A táblázatban az adatokat címekre és alcímekre lebontva találhatók. A főbb címek a következők:

- Honvédelmi Minisztérium cím
- Magyar Honvédség cím
- Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat cím
- MH Honvédkórház cím.

Ebből is látszik, hogy a Honvédelmi Minisztérium alá széles feladatkört ellátó egyéb szervek tartoznak. Ahogy a lenti táblázatban bővebben olvasható, a legtöbb kiadásra a Magyar Honvédséggel kell számolni, majd a Honvédelmi Minisztérium, az MH Honvédkórház végül pedig a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat kiadásai következnek.

4. táblázat:
A 2013. évi CCIV. törvény Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről XIII.
Honvédelmi Minisztérium fejezet cím/címelemenkénti, illetve a fejezeti kezelésű
előirányzatoknál főbb területi összegei

Megnevezés	2013. évi előirányzat		
	Kiadás (millió Ft)	Bevétel (millió Ft)	Támogatás (millió Ft)
Költségvetési szervek cím/alcímenként			
1 Honvédelmi Minisztérium			
1/1 Honvédelmi Minisztérium igazgatása	4 803,9	25,0	4 778,9
1/2 Egyéb HM szervezetek	12 879,4	759,6	12 119,8
1/3 HM Fegyverzeti és Hadbiztosi Hivatal	64 671,9	1 600,0	63 071,9
1 Honvédelmi Minisztérium cím összesen	82 355,2	2 384,6	79 970,6
2 Magyar Honvédség			
2/1 Honvéd Vezérkar közvetlen szervezetei	20 959,2	400,0	20 559,2
2/2 MH ÖHP és alárendelt szervei	97 313,2	4 695,2	92 618,0
2 Magyar Honvédség cím összesen	118 272,4	5 095,2	113 177,2
3 Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat cím összesen	10 307,9	150,0	10 157,9
6 MH Honvédkórház cím összesen	20 711,0	16 400,0	4 311,0
8 Fejezeti kezelésű előirányzatok			
8/2 Ágazati célelőirányzatok			
8/2/1 NATO és EU felajánlás alapján kialakításra kerülő készenléti alegységek alkalmazásainak kiadásai (NFR, Battle Group és DCM)	100,0		100,0
8/2/3/6 Honvédelem érdekében tevékenykedő civil szervezetek pályázati támogatása	27,0		27,0
8/2/3/19 Honvédelem érdekében tevékenykedő civil szervezetek támogatása	140,5		140,5
8/2/5 Nonprofit korlátolt felelősségű társaságok támogatása	1 265,0		1 265,0
8/2/25 Hozzájárulás a NATO Biztonsági Beruházási Programjához	3 284,1		3 284,1
8/2/39 Alapítványok, közalapítványok támogatása			
8/2/39/2 MH Szociálpolitikai Közalapítvány által ellátott feladatok támogatása	53,7		53,7
8/2/40 Nemzetközi tagdíjak, tagdíj jellegű kifizetések			
8/2/40/1 Hozzájárulás a NATO költségvetéséhez	4 400,0		4 400,0
8/2/40/2 Hozzájárulás az EU védelmi célú közös finanszírozású védelmi alapjához	430,0		430,0
8/2/41 Nemzetközi egyezményekben előírt kötelezettségek alapján kötendő közoktatási megállapodás feladatai	21,0		21,0
8/2 Ágazati célelőirányzatok összesen	9 721,3		9 721,3
8 Fejezeti kezelésű előirányzatok összesen:	9 721,3		9 721,3
MINDÖSSZESEN:	241 367,8	24 029,8	217 338,0

Forrás: www.kozlony.magyarorszag.hu Letöltve: 2013. március 1.

Mint az a 4. számú táblázatból kiolvasható a NATO költségvetéshez való hozzájárulás 4 400,0 millió Ft, ami 1 226,4 millió Ft-tal kevesebb, mint egy éve volt. Arra vonatkozóan nem kaptam konkrét adatot, hogy ez miért csökkent, de feltételezésem szerint az afganisztáni szerepvállalás lecsökkenése miatt. Összehasonlításképpen a cím fejezeti illetve alcímrendi különbségeket a következő táblázatban összegzem, melyet a 2012-es költségvetés alapján állítottam össze.

5. táblázat:

A HM költségvetésének főbb pontjai, 2012. évi költségvetése a 2011. évi CLXXXVIII. törvény Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről szóló törvény XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezet alapján

Megnevezés	2012. évi előirányzat		
Költségvetési szervek cím/alcímenként	Kiadás (millió Ft)	Bevétel (millió Ft)	Támogatás (millió Ft)
1 Honvédelmi Minisztérium cím összesen	74 829,1	880,0	73 949,1
2 Magyar Honvédség cím összesen	114 826,4	3 815,0	111 011,4
3 Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat cím összesen	10 339,7	20,0	10 319,7
6 MH Honvédkórház cím összesen	20 994,5	16 385,0	4 609,5
8 Fejezeti kezelésű előirányzatok összesen:	12 769,1	200,0	12 569,1
MINDÖSSZESEN:	233 758,8	21 300,0	212 458,8

Forrás: Saját szerkesztés www.parlament.hu (2012)

A következő táblázatban az eltéréseket mutatom be, azt, hogy 2012-höz képest mennyivel nőtt vagy csökkent az adott ágazat kiadásai, bevételei, illetve támogatásai.

6. táblázat:

A 2012. évhez viszonyított különbségek millió Ft-ban

Megnevezés	2013. év		
	Kiadás (millió Ft)	Bevétel (millió Ft)	Támogatás (millió Ft)
1 Honvédelmi Minisztérium cím összesen	7526,10	1504,60	6021,50
2 Magyar Honvédség cím összesen	3446,00	1280,20	2165,80
3 Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat cím összesen	-31,80	130,00	-161,80
6 MH Honvédkórház cím összesen	-283,50	15,00	-298,50
8 Fejezeti kezelésű előirányzatok összesen:	-3047,80	-200,00	-2847,80
MINDÖSSZESEN:	7609,00	2729,80	4879,20

Forrás: Saját szerkesztés www.parlament.hu (2013)

Ahogy az 5. és 6. számú táblázatokból kiolvasható, két ágazat a Honvédelmi Minisztérium cím és a Magyar Honvédség cím kivételével 3 cím is kevesebb támogatást kap 2013-ban. Mégis összességével a kiadások, a bevételek és a támogatások is nőttek.

A nemzetközi feladatokra 36,0 millió Ft előirányzat került megtervezésre az EUFOR század infrastrukturális kiadásainak biztosítására. (T/7655/453. számú egységes törvényjavaslat Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről, 2012)

Az ágazati előirányzatok körébe tartozik az úgynevezett Hozzájárulás a NATO Biztonsági Beruházási programjához, amire a 2013-as évre 3 281,4 millió Ft került elkülönítésre. T/7655/453. számú egységes törvényjavaslat Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről. 2012) Ez a tavalyi évhez képest 404,9 millió Ft-tal kevesebb. Szintén csökkent a NATO költségvetéshez való hozzájárulás, ami idén 4 400,0 millió Ft, míg az előző évben 4 805,05 millió Ft volt, azaz kicsivel több, mint 400 millió Ft-tal csökkent ez a kiadás. Remélhetőleg a NATO Magyarország felé biztosított védelme nem csökken az ország által befizetett összeggel arányosan.

7. táblázat:
A Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokság és alárendelt szervezeteinek tervezett kiadásai a nemzetközi feladatokra 2013. évre

Megnevezés (Feladatok)	Végrehajtáshoz szükséges összeg (millió Ft)
Afganisztáni szerepvállalás	8 006,5
KFOR kontingens	2 745,8
Nemzeti támogatás	1 007,2
EUFOR század	866,8
UNFICYP (ENSZ Ciprusi Békefenntartó Misszió)	542,0
Nemzetközi gyakorlatok és kiképzések	190,7
MFO (Többnemzeti Erők és Megfigyelők)	215,7
Kanadai repülőhajózó képzés	100,0
Afrikai szerepvállalás (EUTM Szomália)	82,8
Katonai megfigyelők	69,2
AN-26-os pilóták kiadásai	75,5
UNIFIL (ENSZ Libanoni Misszió)	13,3
Cseh repülőhajózó képzés	16,1
Nemzetközi tanfolyamok	3,0
Összesen:	13 934,6

Forrás: Saját szerkesztés www.parlament.hu (2013)

A Beruházási Programhoz való hozzájárulás a T/7655/453. számú egységes törvényjavaslat alapján a következőket tartalmazza:

- a 2013. évi nemzeti hozzájárulás tervezett összegét,
- a CP3A0053 NATO Reagáló Erők (NRF) fogadását biztosító repülőter fejlesztéseket tartalmazó képességsomag feladatait,
- a CP5A0109 NATO új Légi Vezetési-irányítási Rendszerének (ACCS) kialakítását tartalmazó képességsomag feladatait (nemzeti hozzájárulás, kezelő állomány kiképzésének megkezdése, a beszerzést bonyolító NATO ügynökség szolgáltatási díja),
- a CP5A0044 az előírt légtér lefedettséget biztosító háromdimenziós gerincradarok beszerzését, telepítését és a radarhelyszínek megvalósítását célzó képességsomag keretében megvalósításra tervezett harmadik radarhelyszín feladatait (radartorony építés és a radar telepítéséhez kapcsolódó egyéb infrastruktúra kiépítéséhez szükséges források).

A törvényjavaslatban szerepel az is, hogy a több év előirányzatait terhelő programok, beruházások, és más fejlesztéseknek későbbi évre milyen hatásai lehetnek. A NATO-t érintő programok a következő képet adják:

8. táblázat:
Tájékoztató a több év előirányzatait terhelő programok, beruházások, és más fejlesztések későbbi évekre vonatkozó hatásairól

Tárgya, tartalma	2013 (millió Ft)	2014 (millió Ft)	2015 (millió Ft)	2016 (millió Ft)
Hozzájárulás a NATO Biztonsági Beruházási Program (NSIP) költségvetéséhez	1 638,2	1 439,0	1 228,0	1 570,0
NSIP Projektek nemzeti forrás szükséglete	1 645,9	873,3	1 648,5	1 943,8
NSIP összesen:	3 284,1	2 312,3	2 876,5	3 513,8

Forrás: Saját szerkesztés www.parlament.hu (2013)

A nemzetközi feladatokra 3 122,4 millió Ft került megtervezésre (a 2 211,2 millió Ft összegű devizajuttatásokkal és annak 596,0 millió Ft összegű járulékaival együtt). (T/7655/453. számú egységes törvényjavaslat Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről) Azt, hogy melyek ezek a feladatok, a következő táblázatban foglalom össze.

9. táblázat:
A nemzetközi előirányzatok terhére történő feladatok ellátásának tervezett költségei
2013. évre

Feladat	Végrehajtáshoz szükséges összeg (millió Ft)
Nemzeti támogatás	2 426,4
MH Katonai Képviseleti Hivatal (Brüsszel) működése	380,6
MH Nemzeti Katonai Képviselet (Mons) működése	144,2
MH Nemzeti Összekötő Képviselet (Norfolk) működése	99,1
Nemzetközi gyakorlatok és kiképzések feladatra	50,0
Egyéni missziós beosztást betöltők	22,1
Összesen:	3 122,4

Forrás: Saját szerkesztés www.parlament.hu (2013)

Összehasonlításként az alábbi táblázatokon látható, hogy 2001 és 2008 között hogyan alakult a Honvédelmi Minisztérium és háttérintézményeinek, valamint a Magyar Honvédség (a Honvéd Vezérkar és alárendeltjei, valamint a szárazföldi, repülő és légvédelmi csapatok) költségvetése. A 10-11. táblázatokat a Hadtudományi Szemle 2009/2/1. számában Taksás Balázs által leírtak alapján (Taksás, 2009) készítettem.

10. táblázat:
A Honvédelmi Minisztérium költségvetése 2001 és 2008 között

Év	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Költségvetés (milliárd Ft)	50,9	68,1	64	68,2	66,6	64,4	84,6	119,8
Változás (előző év=100%)		133,8	94	106,6	97,7	96,7	131,4	141,6
A Tárca költségvetésének %-ában	21,46	24,48	20,43	21,88	21	21,75	26,05	37,46
2008-as árfolyamon (milliárd Ft)	74,1	94,2	84,6	84,4	79,5	74	89,7	119,8

Forrás: www.hadtudomaniyszemle.zmne.hu Letöltve: 2012.04.14.

**11. táblázat:
A Magyar Honvédség költségvetése 2001 és 2008 között**

Év	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Költségvetés (milliárd Ft)	134,5	144,2	170,8	177,8	167,2	158	144	108
Változás (előző év=100%)		107,2	118,4	104,1	94	94,5	95,9	71,3
A Tárca költségvetésének %-ában	56,68	51,8	54,5	57	52,7	53,4	44,4	33,77
2008-as árfolyamon (milliárd Ft)	195,9	199,5	225,7	220	199,7	181,6	152,9	108

Forrás: www.hadtudomanyiszemle.zmne.hu Letöltve: 2012.04.14.

A két táblázat adataiból kiolvasható, hogy amíg a Honvédelmi Minisztérium költségvetése 2008-ra több mint duplájára nőtt, addig a Magyar Honvédség költségvetése 2008-ra közel negyedével, több mint 26 milliárd forinttal csökkent. Erre az időszakra tehető ugyanis a sorkatonaság megszüntetése, illetve a folyamatos elvonások, szigorítások is ekkor kezdődtek a honvédségnél, amik a mai napig is tartanak.

4.2. Gyakorlatok költségkihatásai

4.2.1. Módszertan³

A Magyar Honvédség által közzétett hivatalos, 2012. évre vonatkozó költségvetési adatokat (¹2011. évi CLXXXVIII. törvény Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről, 2011) figyelembe véve és forrásként felhasználva, tudományos munkám ezen fejezetében a világosan és egyértelműen meghatározható, a honvédelmi ágazat sokrétű és szerteágazó költségvetési irányzatait szeretném bemutatni. A költségek szakszerű összeállításában Vokla János alezredes Úr, a Magyar Honvédség Bakony Harckiképző Központ parancsnokhelyettesének segítségét kértem és kaptam meg.

Úgy vélem, hogy a laikusok számára ezen hozzávetőleges adatok nem mondanak túl sokat, ezért kutatásom során külső konzulensemmel arra törekedtünk, hogy lényegesen kisebb szintre vigyük a „számmissztikát”, de mégis, a civil ember számára érthetőbbek és transzparenssebbek legyenek a különböző költségek.

³ A dolgozatban 2012-re számoltunk, mivel a dolgozat elkészültekor a 2013-as évre még nem volt pontos adat arról, hogy mi mennyibe kerül.

Elgondolásom és kutatási területem ezen irányú része a missziós felkészülések és a kinti, úgynevezett műveleti területen végrehajtott feladatok költséghatásainak vizsgálatára irányul. Kutatásaim és a külső konzulensemmel való egyeztetésnek és folyamatos kapcsolattartásnak köszönhetően világosabbá tudom tenni, hogy egy missziós kontingens kijutásáig milyen széleskörű költségkihatások jelennek meg és mennyit kell elkülönítenie – de legalábbis terveznie – a Magyar Honvédségnek egy-egy missziós kontingens felkészítésére.

Figyelembe véve a Magyar Honvédségben kialakított missziókra vonatkozó alkalmazási készenlét (a feladatra történő teljes készenlét elérése, melyet követően a kijelölt missziós alegység átcsoportosítást követően képes feladatát elkezdni a műveleti területen.) eléréséhez szükséges felkészítéseket hazai és külföldi kiképzőbázisokon hajtják végre, annak érdekében, hogy a leghatékonyabban tudjanak dolgozni – szolgálatot ellátni – külföldön.

A költséghatásokat egy fiktív létszámmal szeretném bemutatni, koncentrálni a felkészítési részre hazai viszonylatban, megközelítőlegesen költséghatásokat figyelembe véve.

A Magyar Honvédségben valamennyi missziós feladatot ellátó és arra kiképzésre kijelölt alegység a felkészítést egységes szabályozók alapján hajtja végre, amely három ütemet takar. Mindegyik ütemnek megvan a maga értelme és sajátossága, melyek részleteiben a következők:

- Az első ütemben a katonák az úgynevezett alapfelkészítést hajtják végre, melynek lényege – mint ahogy a nevében is benne van – az alap felkészítési feladatokra koncentrálni és ez az állomány helyőrségében kerül végrehajtásra. Időtartamát tekintve függ a missziós feladat jellegétől és a helyszíntől, háromtól hathétig tarthat.
- A második ütem az úgynevezett központi szak- és speciális felkészítéseket tartalmazza, mely a jellegtől függően különböző helyszíneken és időráfordítással kerül megrendezésre. Átlagosan négy-hat hetet terveznek a feladatok, kiképzések végrehajtására. Megjegyzendő – melyet említettem – hogy az időpont a kiképzés fajtájától függ – milyen speciális ismereteket kell elsajátítani.
- A harmadik ütem az összevont kiképzési feladatokat tartalmazza, mely azt jelenti, hogy a misszióra kijelölt teljes személyi állomány együtt van egy központi bázison és együtt hajtják végre a kiképzési feladatokat. Kötelékkiképzéseket

hajtanak végre, melynek lényege, hogy a szituáció olyan, mint a kinti műveleti területen.

A továbbiakban be szeretném mutatni a hazai felkészítés e három ütemtervű, fiktív létszámra és feladatokra szánt nagybani költségkihatásokat.

Elsőként elemezni és bemutatni kívánom az említett felkészítések első ütemében tervezett feladatok költségkihatásait. (A következőkben szakmai kifejezéseket is használok, melyek elkerülhetetlenek egy honvédelemmel, katonai missziókkal foglalkozó munkában).

4.2.2. Az I. ütem költség tényezői

Az első ütem az egyéni alapfelkészítés tartalmazza állományilletékes helyőrségben 3 héttel számolva. Tervezetten a felkészítés során végrehajtásra kerül az 1. és 3. számú lögyakorlatok és a 1/a kézigránát dobógyakorlat. A felhasznált eszközök, anyagok a következők:

- 1 sz. gépkarabély lögyakorlat: felhasználásra kerül katonánként: 19 db 7,62 mm 43M acm PSZ (1db=5 Ft.) és 8 db 7,62 mm 43M fj T-45 lőszer (1db=7Ft.). A számvetéseknek megfelelően az 1 sz. gépkarabély lögyakorlat költsége katonánként, **megközelítőleg 151 Ft.**
- 1 sz. pisztoly lögyakorlat: felhasználásra kerül lövőnként: 6 db 9mm Parabellum pi. lőszer (1db=49 Ft.). A 1 sz. pisztoly lögyakorlat költsége katonánként, **megközelítőleg 294 Ft.**
- 3 sz. gépkarabély lögyakorlat: felhasználásra kerül katonánként: 30 db 7, 62 mm 43M acm PSZ (1db=5 Ft.) és 10 db 7,62 mm 43M fj T-45 lőszer (1db=7Ft.). A számításoknak megfelelően 3 sz. gépkarabély lögyakorlat költsége katonánként, **átlagban 220 Ft.**
- 3 sz. pisztoly lögyakorlat: felhasználásra kerül katonánként: 14 db 9mm Parabellum pi. lőszer (1db=49 Ft.). A 3 sz. pisztoly lögyakorlat költsége katonánként, **megközelítőleg: 686 Ft.**
- Fontos kiképzési feladatként jelentkezik az 1/a kézigránát dobógyakorlat, mely során felhasználásra kerül katonánként: 1 db 96M NF támadó kézigránát (1db=7476Ft.) 1 db 43M vaktöltény (1db=33Ft.).
- A kézigránát dobógyakorlatot megelőzi egy előkészítő dobógyakorlat, amelyen felhasználásra kerül 1db 96M NF éles gyakorló kézigránát (1db=900Ft.).

Mindezeket kiszámítva az 1/a kézigránát dobógyakorlat költsége katonánként, **megközelítőleg 8 409Ft.**

Az első ütem felkészítéseinek egy része gyakorlótéren kerül levezetésre (lő kiképzés, tereptan, műszaki kiképzés stb.):

- A gyakorlótéren végrehajtott kiképzési foglalkozások és lövészetek idejére a feladat-végrehajtás ideje alatt, munkaidőben végrehajtásra kerülő felkészítés esetén ez az ebéd hányadot jelenti. (1fő=323 Ft.).
- Heti öt gyakorlótéren töltött napot feltételezve, katonánként **1 615 Ft.**
- Az állomány alkalmassági vizsgálati (továbbiakban AVI) szűrésre kötelezett. A szűrésre vezényelt állomány részére a napidíj illetményes (1 fő=460 Ft.). Az AVI szűrésre az állomány átlagban 250 kilométert utazik. 100 fő szállítása 2 darab autóbusszal (1 autóbusz fogyasztása 24L/100 Km) és 2db transzporterrel végrehajtható (1 transzporter fogyasztása 8,4 L/100 Km).
- 100 fő szállításához felhasznált hajtóanyag (gázolaj): 85L (1liter gázolaj ára 355 Ft.) azaz **100 fő szállítása hozzávetőlegesen 30 175 Ft-ba kerül.**

Természetesen, mint dolgozatom elején kifejtettem a számvetések fiktív létszámmal és nem teljes részletességgel tartalmazzák a felkészítések spektrumát. Ennek megfelelően a számvetésem szerint **az I. ütem feladatainak 100 katonára vetített költsége:**

1 217 175 Ft. (100 fő*1.1870 Ft.+30.175 Ft.)

4.2.3. A II. ütem költségtényezői

A következőkben rátérek a felkészítések második ütemében várható költséghatásokra, melyek a központi és egyéni speciális- és szakfelkészítést tartalmazzák 4 héttel számolva.

A szakmai felkészítő tanfolyamok a következő szakbeosztásokba készítik fel az állományt:

- műszaki,
- híradó,
- informatikai,
- másodlagos vegyi-sugárfelderítő,
- egészségügyi,
- szakszerelői,
- gépjárművezetői,
- egyéb logisztikai szakbeosztások.

A második ütemben résztvevő állomány részére a más helyőrségbe történő vezénylés idejére az I. számú élelmezési norma az illetményes. Általánosságban elmondható, hogy az állomány 30%-a más helyőrségből érkezik, míg a maradék 70% részére az I számú norma ebéd részhányada van előírva. (VI. számú norma = 827 Ft, ebéd részhányad 339 Ft.)

Ezek alapján 100 fő egy napi étkeztetése 48 540 Ft, míg az **étkeztetés költsége a II. ütem alatt összesen: 970 800 Ft.**

A szakfelkészítéseken való részvétel érdekében a katonák 1 500 km-t utaznak, vegyes szállítóeszközöket (személygépkocsi, transzporter, autóbusz) feltételezve, körülbelül 230 liter hajtóanyag kerül felhasználásra, ami **80 000 Ft költséget jelent.**

A második ütemben kerül sor a gépjárművezetők szakfelkészítésére, vezetési gyakorlatok, osztályba soroló vizsgák végrehajtására. Az állomány 20%-a gépjármű vezető. Az üzemanyagárat 355 Ft/literrel számoltam.

A második ütem során különböző vezetési gyakorlatok kerülnek végrehajtásra, melyhez szükséges gépjárműállományt, és annak üzemanyagköltségét a következő táblázatokban részletezem.

12. táblázat:
Az 1. számú vezetési gyakorlat költségtényezői

Szükséges gépjármű		Km/fő
5 tj. személygépkocsi		20 km /fő
7 tj. tehergépkocsi		20 km /fő
8 harcászati jármű		20 km /fő
	Összesen:	400 km
	Összesen üzemanyag:	190 liter gázolaj
	Pénzbeli összeg:	67 450 Ft.

Forrás: Saját szerkesztés Vokla János alezr. kutatásai (2012) alapján

13. táblázat:
A 2. számú vezetési gyakorlat költségtényezői

Szükséges gépjármű		Km/fő
5tj. személygépkocsi		15 km /fő
7 tj. tehergépkocsi		15 km /fő
8 harcászati jármű		15 km /fő
	Összesen:	300 km
	Összesen üzemanyag:	142 liter gázolaj
	Pénzbeli összeg:	50 410 Ft.

Forrás: Saját szerkesztés Vokla János alezr. kutatásai (2012) alapján

14. táblázat:
A 3. számú vezetési gyakorlat költségtényezői

Szükséges gépjármű		Km/fő
5 tj. Személygépkocsi		12 km /fő
7 tj. tehergépkocsi		12 km /fő
8 harcászati jármű.		12 km /fő
	Összesen:	240 km
	Összesen üzemanyag:	118 liter gázolaj
	Pénzbeli összeg:	41 890 Ft.

Forrás: Saját szerkesztés Vokla János alezr. kutatásai (2012) alapján

15. táblázat:
Az 5. számú vezetési gyakorlat költségtényezői

Szükséges gépjármű		Km/fő
5 tj. személygépkocsi		120 km / fő
7 tj. tehergépkocsi		120 km / fő
8 harcászati jármű		120 km / fő
1 műhely gépkocsi		480 km
1 db mentő UNIMOG		480 km
	Összesen:	3 360 km
	Összesen üzemanyag:	1 490 liter gázolaj
	Pénzbeli összeg:	528 950 Ft.

Forrás: Saját szerkesztés Vokla János alezr. kutatásai (2012) alapján

16. táblázat:
A 6. számú vezetési gyakorlat költségtényezői

Szükséges gépjármű		Km/fő
5 tj. személygépkocsi		6 km / fő
7 tj. tehergépkocsi		6 km / fő
8 harcászati jármű		6 km / fő
	Összesen:	120 km
	Összesen üzemanyag:	58 liter gázolaj
	Pénzbeli összeg:	20 590 Ft.

Forrás: Saját szerkesztés Vokla János alezr. kutatásai (2012) alapján

A 100 főre (abból 20 fő gépjárművezető) vonatkoztatott vezetési gyakorlatok költsége: 709 290 Ft.

Nagyon fontos, hogy a II. ütem adminisztrációs hetében kerül végrehajtásra a külföldi missziót végrehajtó katonáknak költekező védőoltások beadásának I. üteme. A beadott védőoltások megközelítő költsége katonánként: 38 000 Ft. **A védőoltások költsége 100 főre: 3 800 000 Ft.**

Számvetésem alapján a **II. ütem kiképzésének 100 főre számított megközelítő fiktív költsége: 5 560 090 Ft.**

4.2.4. A III. ütem költségtényezői

Végül rátérnék elemzésemben és bemutatnám az említett felkészítések harmadik ütemében tervezett feladatok költségkihatásaira. Mint már korábban említettem a III. ütem az összevont, úgynevezett kötelékkiképzés, melynek végrehajtására 6 hetet számoltam. Az állományt gyakorlótéren készítik fel, a III. ütemben az állomány részére a VI. számú élelmezési norma illetményes (1 fő=827 Ft.). **100 fő élelmezése 2 481 000 Ft.**

A III. ütem gyakorlatnak minősül, ezért az állomány részére a gyakorlati pótlék – 2.942 Ft/fő/nap – az illetményes, ez alapján **100 fő részére 30 napra** (6 hét, hetente 5 munkanap) **a gyakorlati pótlék összege: 8 826 000 Ft.**

A gyakorlat alatt az 1. és 2. számú különleges (békeműveleti) lögyakorlatok kerülnek végrehajtásra, amihez a következő anyagok, eszközök szükségesek:

- 1 sz. gépkarabély békeműveleti lögyakorlat: felhasználásra kerül katonánként: 12 db 7, 62 mm 43M acm PSZ (1db=5 Ft.)
- A 1 sz. gépkarabély békeművelet lögyakorlat **költsége katonánként, megközelítőleg: 60 Ft.**
- 1 sz. pisztoly békeműveleti lögyakorlat. Felhasználásra kerül lövőnként: 6 db 9mm Parabellum pi. lőszer (1db=49 Ft.)
- A 1 sz. pisztoly békeműveleti lögyakorlat **költsége katonánként, megközelítőleg: 294 Ft.**
- 2 sz. gépkarabély békeműveleti lögyakorlat: felhasználásra kerül katonánként: 24 db 7, 62 mm 43M acm PSZ (1db=5 Ft.) és 8 db 7, 62 mm 43M fj T-45 lőszer (1db=7Ft.)
- A 2 sz. gépkarabély békeműveleti lögyakorlat **költsége katonánként, átlag: 168 Ft.**

- 2 sz. pisztoly békeműveleti lögyakorlat: felhasználásra kerül katonánként: 13 db 9mm Parabellum pi. lőszer (1db=49 Ft.)
- A 2 sz. pisztoly lögyakorlat **költsége katonánként: 637 Ft.**

A különleges lögyakorlatok költsége 100 főre vetítve: 115 900 Ft.

A lögyakorlatokhoz hozzátevődnek még a következő költségek:

- A külső előadók költségei:
 - o Legalább 10 alkalommal alkalmanként 5 fő, az ő napidíjuk (460 Ft./fő), vagyis 23 000 Ft.
 - o A külső előadók utazására felhasználásra kerül kb. 1000 km, ami hozzávetőlegesen 31 204 Ft-ot jelent.
- A záró gyakorlaton részt vesz a MH Bakony Harckiképző Központ (Várpalota) Ellenerő százada 22 fővel 1 hét időtartamban. Részükre a VI. számú élelmezési norma és a gyakorlati pótlék illetményes. Az Ellenerő század költsége:
 - o Élelmezés: 90 970 Ft.
 - o Gyakorlati pótlék: 323 620 Ft.
 - o Utazás: 25 560 Ft, **ami összesen: 440 150 Ft.**

A fenti költségek alapján az Ellenerő század és a külső előadók együttes költsége: 494 354 Ft.

Mindent összevetve a harmadik ütem költsége 100 főre kivetítve tehát hozzávetőlegesen: 11 917 254 Ft.

A katonák a gyakorlatok során beöltöznek, a saját tulajdonba kerülő (ISAF) ruházati anyagok értéke: 78 700 Ft/fő, illetve a III. ütemben kerül sor a védőoltások II. ütemének beadására is, amit 9 000 Ft/fővel számolhatunk. **A beöltözések és a védőoltások II. ütemének nagybani költsége 87 700 Ft/fő, ami 100 fővel számolva: 8 700 000 Ft.**

A misszióra való kiutazás időtartamára – a dolgozatom ezen részében egy afganisztáni misszióra való felkészüléssel számoltam, ami 2 napot vesz igénybe – az állomány ellátására a VI. norma kétszeresének (1 654 Ft/fő) megfelelő hidegélelem kerül biztosításra. **A kiutazás élelmezési ellátásának költsége 100 főre: 330 800 Ft.**

A dolgozatom e részében mindhárom felkészítési fázis fiktív, nagybani feladatait kutattam, mely során képet kaptam arról, hogy a kiutazó katonák – figyelembe véve a gazdaságosság elvét – milyen nagybani feladatokat hajtanak végre annak érdekében, hogy a legfelkészültebben csoportosíthatóak legyenek külföldre és ott teljes felkészültségben kezdjék meg, és hajtsák végre feladataikat.

Össességében úgy gondolom, hogy dolgozatok illetve kutatásom e részében egy átfogó hozzávetőleges képet tudtam adni arról, milyen költségkihatásokkal kell számolni egy hazai missziós felkészítés során.

A költségtényezőket figyelembe véve a számítások alapján megállapítható, hogy a hadműveleti területre történő kiutazás előtt **100 fő katona kiképzésének és felkészítésének megközelítőleges költségigénye összesen: 27 795 319 Ft.**

A következő táblázatban összefoglalva olvashatók a különböző gyakorlatokból összeálló költségtényezők.

17. táblázat:
100 fő katona kiképzésének és felkészítésének megközelítőleges költségigénye

Ütemek	Költségek (Ft/100 fő)
I. ütem lögyakorlatai	1 187 000
I. ütem szállítási költsége	30 175
I. ütem összesen	1217175
II. ütem étkezési költsége	970 800
II. ütem szállítási költsége	80 000
II. ütem vezetési gyakorlatai	709 290
II. ütembeli védőoltások I. üteme	3 800 000
II. ütem összesen:	5 560 090
III. ütem élelmezése	2 481 000
III. ütem gyakorlati pótlékai	8 826 000
III. ütem különleges lögyakorlatok	115 900
III. ütem MH BHK Ellenerő század költsége	440 150 ⁴
III. ütem külső előadók költsége	54 204 ⁵
III. ütem költsége összesen:	11 917 254
Beöltözések	7 870 000
Védőoltások II. üteme	900 000
Hidegélelem 2 napos kiutazásra	330 800
Beöltözések és védőoltások összesen:	9 100 800
Költségtényezők összesen:	27 95 319

Forrás: Saját szerkesztés Vokla János alezr. kutatásai (2012) alapján

⁴ Az összeg 22 fővel 1 hetes időtartammal került számításra.

⁵ Legalább 10 alkalmanként, legalább 5 fővel került számításra

5. A missziók – érzelmi – hatásai a katonákra

A dolgozatom első két részében bemutatam a NATO általános felépítését, Magyarország viszonyát a Szövetséghez, a Magyar Honvédség költségkeretét 2013. évre, illetve egy katonai misszió költségtenyezőit. Az úgynevezett „száraz számok” mellett érdekelt, hogy mi motiválja a katonákat a missziókban való részvételben, hogyan élnek meg a külszolgálatot, illetve mennyire figyelhető meg náluk érzelmi/értékrendi változás a hazatérésük után.

5.1. Módszertan

A Magyar Honvédség egyik alakulatánál az ottani parancsnok engedélyével⁶ kutatást végeztem az ott szolgáló katonák körében, hogy megtudjam mennyire motiváltak egy külföldi misszióban való részvételre, mik a tapasztalataik, és miért vágnak bele egy cseppet sem veszélytelen misszióba. A kutatáshoz készítettem egy kérdőívet, amely a 3. számú mellékletben olvasható.

A válaszokat véletlenszerű mintavétel alapján elemeztem. A reprezentatív felmérésben 35 katona vett részt, ami a teljes katonai állomány körülbelül 20%-át teszi ki. Az adatszolgáltatás önkéntes és anonim volt.

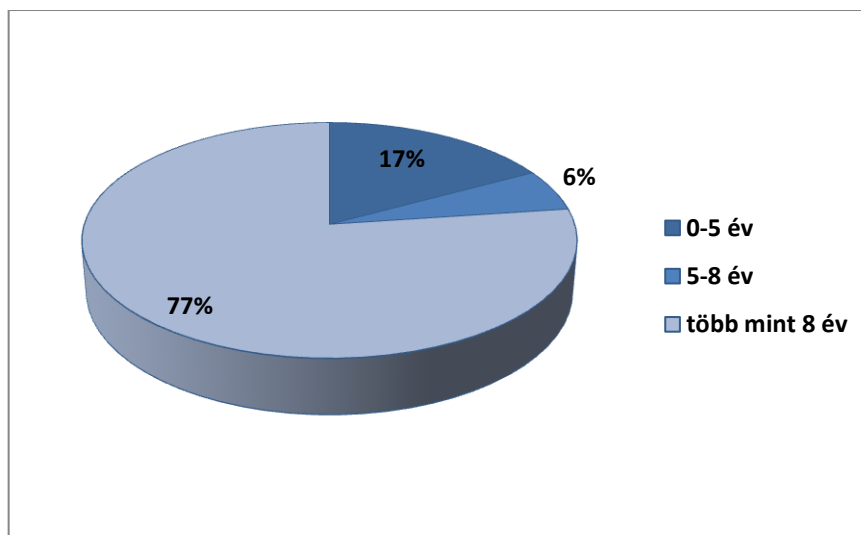
A 35 fő közül 21 fő vett már részt külföldi katonai misszióban, míg 14 fő még nem, valamint a megkérdezettek 51%-a tervezi, míg 49 %-a nem tervezi a részvételt. A válaszadók közül többen már több helyszínen teljesítettek szolgálatot, így ha az összes külszolgálaton tekintett időt egy főre lebontjuk, akkor azt kapjuk, hogy egy fő átlagosan 10,2 hónapig volt távol. (Összehasonlításként az egyetemi ERASMUS hallgatói csereprogramra – a tanulmányi ösztöndíjra – a hallgatók 3-6 hónap közötti időtartamra jelentkeznek.)

A megkérdezettek 26 %-a (9 fő) hölgy, 74%-a (25 fő) férfi, az átlagos születési év 1976, ez alapján az átlag életkor 37 év. Lakóhelyüket tekintve 29%-uk megyeszékhelyen, 43%-uk városban, míg szintén 29%-uk községben illetve falun él életvitel szerűen. A legmagasabb iskolai végzettség szempontjából 1 fő szakmunkásképzőt, 13 fő szakközépiskolát, 5 fő gimnáziumot végzett, 2 fő rendelkezik felsőfokú akkreditált szakképzést igazoló oklevéllel, 10 fő diplomázott főiskolán, 3 fő egyetemen, valamint egy fő rendelkezik doktori végzettséggel.

⁶ Az egység parancsnokának külön kérése volt, hogy a dolgozatban ne szerepeljen az alakulat hivatalos megnevezése.

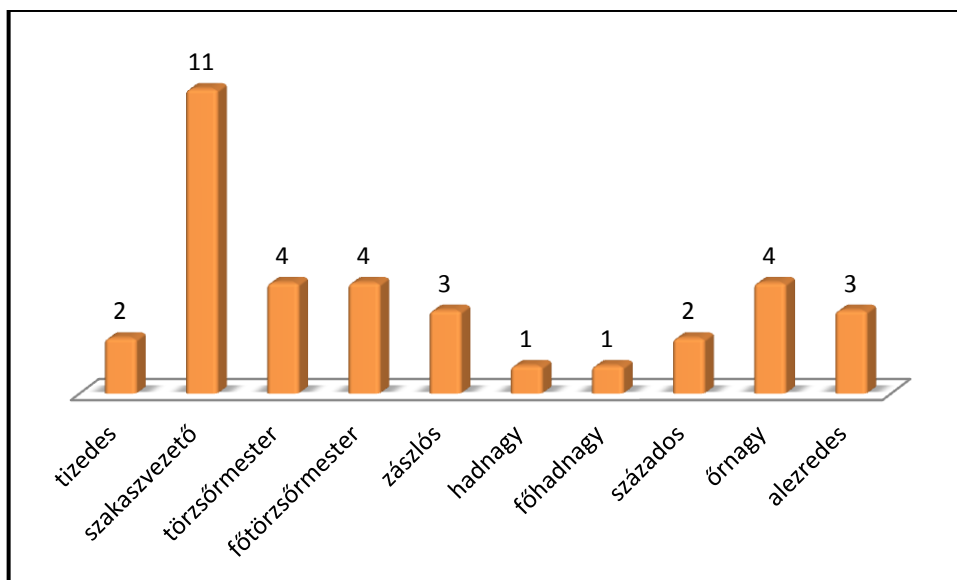
A következő diagramok az eddig felsorolt megkérdezettek szolgálatban eltöltött idejüket, rendfokozatukat, misszióban töltött idejét és helyszínét, és egy esetleges következő misszióban való részvételének hajlandóságát mutatják.

3. ábra:
A megkérdezettek Magyar Honvédségben eddig eltöltött szolgálati ideje

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves kutatás alapján (2013)

4. ábra:
A megkérdezettek megoszlása rendfokozat alapján

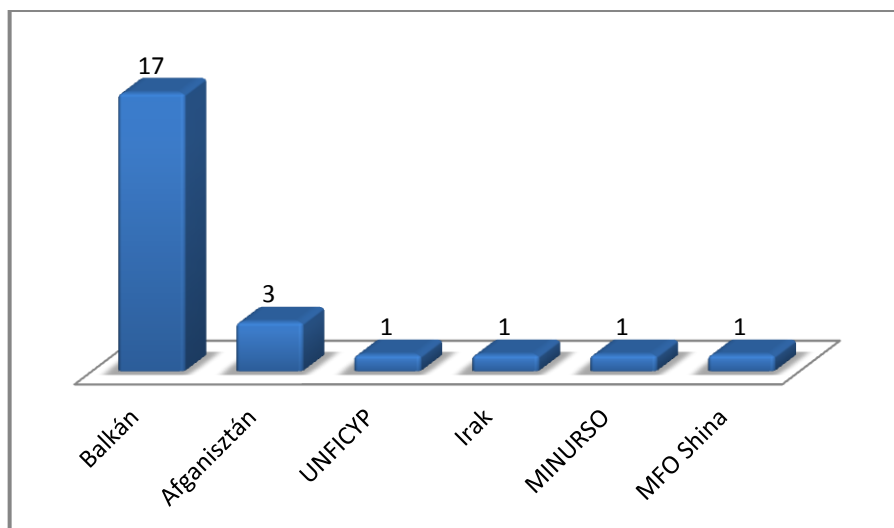

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves kutatás alapján (2013)

5.2. Missziós helyszínek bemutatása

A következő diagramon a megkérdezettek missziós helyszíni megoszlását mutatom be.

5. ábra:
Missziós helyszínek, ahol a megkérdezettek szolgálatot teljesítettek

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves kutatás alapján (2013)

A balkáni missziók alatt a kosovói, sarajevói, illetve bosznia-hercegovinai KFOR, SFOR és EUFOR missziókat értem. A felmérésben résztvevők, ahogy a diagram is mutatja Afganisztánban háromszor, Cipruson (UNFICYP), Irakban, Nyugat-Szaharában (MINURSO) és Egyiptomban (MFO Shina) egy alkalommal teljesítettek szolgálatot.

A balkáni missziós részvétel kiemelkedik, mivel a NATO csatlakozásunk óta legrégebben ott van háborús helyzet. Furcsa, de mégis ez a részvétel segítette elő a tagságunkat, az, hogy a NATO használhatta a légteret, illetve szomszédos országgént a magyar katonáknak könnyű volt átjutni.

A következő oldalon található diagram a megkérdezettek tapasztalatai alapján mutatja be, hogy a katonák mennyire voltak elégedettek a misszióval. 11 szempontot kellett értékelniük egy ötfokozatú skálán. A felmérés során az egyes volt a legkevesebb adható pontszám (legkevesebbé sem elégedett az adott szemponttal) míg az ötös volt a maximálisan adható pontszám (teljes mértékben elégedett).

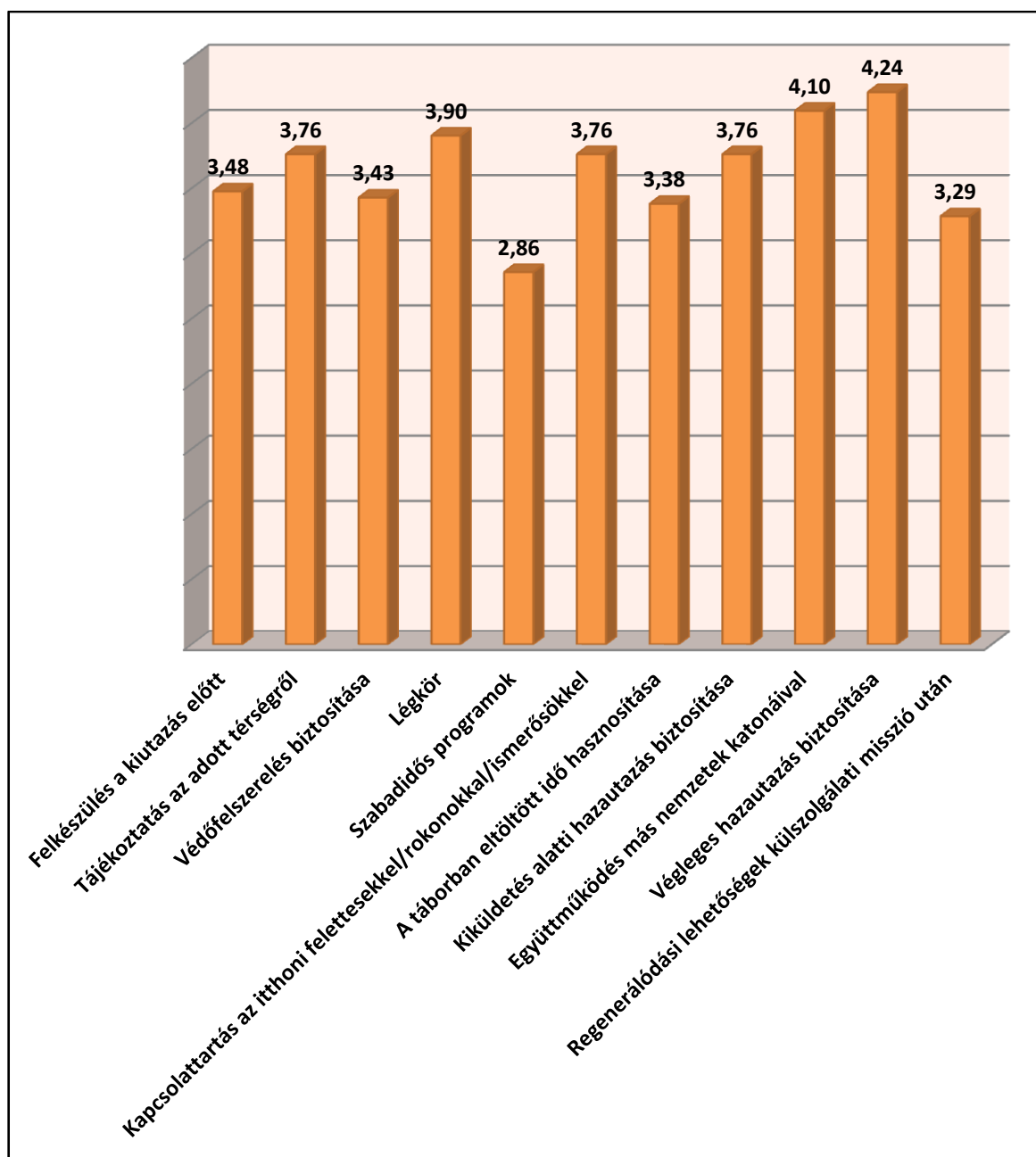
Az állítások között megtalálható a szabadidőre, a kinti létre, az együttműködésre, és a hazautazásra vonatkozó szempont.

5.3. Missziós elégedettségek

Az alábbi diagramon a misszióban részt vett katonák elégedettségi fokát vizsgáltam a feltüntetett szempontok alapján. Az ötfokozatú értékelésben az 1-es pontszám a legkevésbé sem, míg az 5-ös a leginkább meg volt elégedve kategória.

6. ábra:

A külföldi misszióban résztvevő katonák elégedettségének átlaga ötfokozatú skálán

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves kutatás alapján (2013)

Ahogy a diagramról leolvasható, a felmérésben résztvevő katonák leginkább a végleges hazautazás biztosításával voltak megelégedve, az ötfokozatú skálán 4,24 pontot

kapott, míg legkevésbé a szabadidős programokkal voltak megelégedve, az 2,86 pontot kapott. Ez érthető is, mivel háborús területre mennek, ahol nem sok lehetőség van a szabadidő olyan fokú kihasználására, mint például itthon.

A pontszámokat az alábbi tényezők befolyásolták:

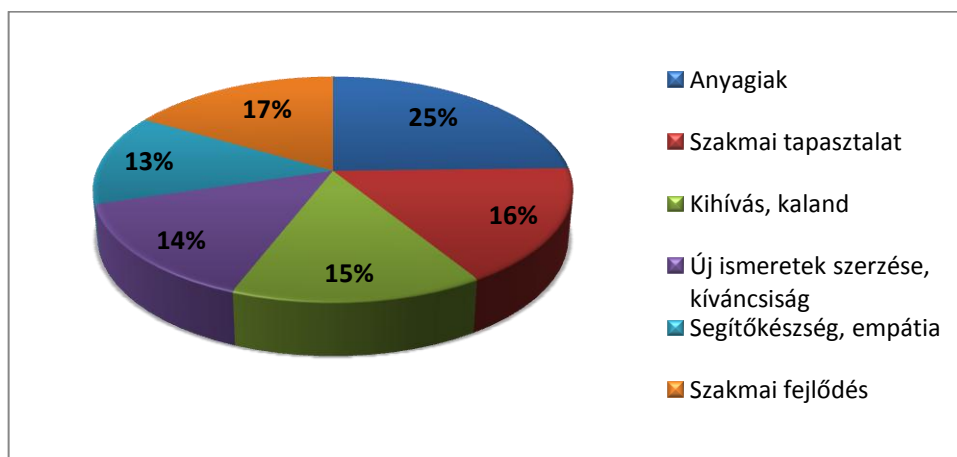
- hol vett részt kiküldetésen (a missziók „veszélyességi foka” helyszínenként eltérő)
- hányadik alkalommal vett részt (aki nem először, annak volt összehasonlítási alapja)
- milyen időben vett részt (mekkora volt az adott ország háborús készültsége a kint tartózkodás alatt)
- mennyi ideig tartott a misszió.

A diagram és a kérdőív alapján megállapítható, hogy ha csak a fenti szempontokat nézzük, akkor egy missziót átlagosan 3,63 ponttal, azaz 72,60%-ra értékelték, amit úgy vélem lehetne feljebb tornázni.

5.4. Motivációs tényezők

Az alábbi diagramon a megkérdezettek százalékos megoszlásában látható, hogy mi motiválja a katonákat egy külföldi misszióban való részvételre.

7. ábra:
Mi motiválja Önt egy külföldi misszióban való részvételre?

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves kutatás alapján (2013)

Ahogy a diagramon látható a felsorolt szempontok közül az anyagi előny emelkedik ki 25%-kal, elsősorban a katonák ezért vállalják a cseppet sem veszélytelen missziót. Azok közül, akinél az anyagi előny a legmagasabb pontszámot kapta, a többség férfi, és már több mint 8 éve a honvédség állományában van. Természetesen, nem lehet

általánosítani, minden katonánál más és más a motiváló erő. Az anyagiak mellett a többi szempont közel azonos szinten áll 13-17% között.

Az, hogy kinek milyen elvárásai vannak egy adott misszióval kapcsolatban elsősorban személyfüggő, ám nagyban befolyásolja az is, hogy hová készül, illetve hogy először vagy többször vesz részt kiküldetésben. Arra a kérdésre, hogy mennyiben változtatja meg a katonák gondolkodását, 66% (23 fő ebből hölgy 6 fő, férfi 17 fő) azt válaszolta, hogy vannak dolgok, amikben megváltoztatja, 23% (8 fő ebből hölgy 2 fő, férfi 6 fő) szerint viszont nem változtatja meg. 6% (2 fő ebből hölgy 1 fő, férfi 1 fő) szerint azonban teljes mértékben megváltozik a szemlélet, gondolkodás egy misszió után, illetve szintén 6 % (2 fő férfi) volt, aki nem tudta vagy nem akarta ezt megítélni. Személyes véleményem szerint is befolyásolja egy ember gondolkodását, hogy milyen helyzeteket él át, ezekből miket lehet hasznosítani, vagy hogyan lehet az adott negatív élményt (megpróbálni) elfelejteni.

A kérdőívben kitértem arra is, hogy milyenek a missziókkal kapcsolatos elvárások, mit várnak egy megbízatástól, illetve milyen tapasztalataik vannak.

A megkérdezettek a következő szempontokat emelték ki a missziókkal kapcsolatos elvárásaik tekintetében:

- nyújtson megfelelő tapasztalatot a szakmai fejlődéshez
- megfelelő munkakörülmények, kikapcsolódási lehetőségek, kapcsolattartás biztosítása
- nagyobb alkalmazkodóképesség a helyi viszonyokhoz
- a magyar államnak álljon érdekében az adott térségben való részvétel
- kommunikációs feltételek, felszerelések magasabb technikai szintű biztosítása
- egységes eljárás, a tudás, tapasztalat figyelembe vétele a protekcióval szemben
- több fizetés, jobb felszerelés, magasabb szintű egészségügyi ellátás
- az adott ország visszailleszkedésének segítése a többi ország politikai és társadalmi rendjébe
- más szervezeti kultúra, vezetési stílus megismerése, aktív munkakapcsolat más nemzetek katonáival
- az adott ország kultúrájának, hagyományának és szabályainak megismerése
- nyelvtudás fejlesztése
- a missziós feladat legyen összhangban az itthon végzett munkával
- a körülményektől függően a lehető legbiztonságosabb állapot megteremtése
- legyen lehetőség a tapasztalatok, élmények feldolgozására

- specifikus felkészítés, akik először vesznek részt misszióban hosszabb mentális felkészülés.

Az elvárások mellett vegyesek a megkérdezettek missziós tapasztalatai, ami főként a helyszíntől az eltöltött időtől és a szolgálati idő alatti események milyenségétől is függ. Nem lehet tehát a missziókat tökéletesen egymáshoz hasonlítani, éppúgy ahogyan az emberek is különbözőek, ezek is eltérnek egymástól, ugyanakkor általános tapasztalatokat le lehet vonni, melyek a következők:

- a pénztelenség sajnos kihat a misszióra is ez alatt a szabadidős tevékenységük hiányát, és a kiküldetés alatti hazautazás biztosításának a hiányát értik a kitöltők
- előfordul, hogy nem azt nézik, hogy mit tett az illető a felkészülés alatt, hanem hogy kinek milyen kapcsolatai vannak
- a különböző alakulatoktól érkezők közötti feszültség megjelenése
- sokszor jobb a kapcsolat más nemzetek katonáival, mint a honfitársakkal
- a felszerelés „szegényessége”
- azoknak, akik először jelentkeznek kiküldetésre, nem mindig elegendő a felkészülési idő
- a bürokrácia itt is érvényesül
- vannak dolgok, amikre nem lehet felkészülni ilyen például a haláleset
- a misszió alatt a folyamatos figyelem szükséges
- elengedhetetlen a nyelvtudás, ennek hiányában nem lehet vállalni a megbízatást

A missziós tapasztalatok, elvárások mellett kíváncsi voltam, hogyan látják a katonák Magyarország helyzetét a NATO-ban, szerintük megérte-e a csatlakozás, és ha most lenne a népszavazás vajon milyen választ adnának.

A kitöltők majdnem háromnegyede 26 fő (74%) látja úgy, hogy megérte a csatlakozás, a fennmaradó 9 fő (26%) viszont az ellenkezőt mondja, és ha most lenne a népszavazás 26 fő szavazna igennel, míg 9 fő nemmel a csatlakozásra. Az igennel szavazók átlagos születési éve 1976, amiből következik, hogy a népszavazáskor is szavazóképesek voltak már, így nagy valószínűséggel – ha részt vettek rajta – akkor is igennel szavaztak. Az igennel szavazók között a megkérdezett 9 hölgyből 8 található, tehát a megkérdezett hölgyek csaknem mindegyik úgy látja, hogy megérte a csatlakozás. Aki szerint megérte a csatlakozás, ha most lenne népszavazás szintén igennel válaszolna, míg akik úgy vélik, hogy nem érte meg a csatlakozás, azok nemleges választ adnának.

Ezt azért tartottam fontosnak megkérdezni, mivel főként ők érzik testközelből a NATO csatlakozás előnyeit és hátrányait, ők élnek benne.

A katonákat megkértem, mondják el, hogyan látják Magyarország helyzetét a szervezetben. A kitöltők vegyesen értékelték a betöltött helyet, a következő lényeges információkat kaptam:

- a NATO-nak Magyarországra csak a délszláv háború miatt volt szüksége, a légtér, az ország közelsége miatt
- a pénzhiány befolyásolja a csatlakozási szerződésben foglaltak teljesítését
- „Kis ország, kis pénz, kis foci” – Magyarország nem befolyásolja a NATO tevékenységét

A negatívumok mellett abszolút pozitívként kell megemlíteni, hogy a tárgyi erőforrás hiányának ellenére, a katonák a lehető legnagyobb odaadással végzik a feladatokat, kiemelt a missziós területeken történő szerepvállalás nemzetközi elismertsége, a békefenntartásban és a humanitárius tevékenységekben élen járunk. A lehetőségek kihasználásával, nagy szorgalommal, fegyelmezetten látják el a katonák a kihívásokat. A válaszadók kijelentették, hogy habár a felszerelés nem minden alkalommal korszerű, a magyar katonát mindenhol szeretik a talpraesettsége és a segítőkészsége miatt.

A diagramok a már legalább egyszer szolgálatot teljesítők adatai alapján készültek. Az összes válaszadó 51%-a (18 fő) tervezi egy (következő) misszióban való részvételt, míg 49%-uk (17 fő) nem.

5.5. Konklúzió

A kérdőív elemzése során úgy érzem bepillantást nyerhettem a katonák, különös tekintettel a misszióban már részt vett katonák érzéseibe. A kérdőívet kitöltők közül a többség azt válaszolta, hogy vannak dolgok amikben megváltoztatta őket a misszió, természetesen teljes személyiségtorzulásról nem szabad beszélni, ugyanis a kint szolgálatot teljesítő katonák erős, stabil mentális és pszichikai állapotban vannak, fontos, szinte elengedhetetlen a kapcsolattartás lehetőségének biztosítás az itthoniakkal, ezáltal csökkenteni lehet a figyelemkiesést, koncentrációs problémák előtérbe kerülését.

A válaszokra adott kérdések, és pontszámok egyértelműen függenek attól, hogy hol teljesítettek katonai szolgálatot, mennyi ideig kellett kint tartózkodniuk, és milyen volt a kinti légkör, mennyire volt veszélyes helyzet, milyen feladatokat láttak el a katonák. Aki nyugodtabb időszakban volt külszolgálaton, az értelemszerűen magasabb pontszámokat adott, mint az, aki éppen egy-egy nehezebb időszakban teljesített szolgálatot. Persze a helyszíneket sem lehet összehasonlítani teljesen objektíven, mivel a híradásokban is inkább az ottani háborús helyzetekről lehetett többet hallani.

Kutatómunkám során Vokla János Alezredes Úrtól megtudtam, hogy a misszióban való tevékenység önkéntes jelleggel működik, viszont ha a különböző beosztásokra nincs megfelelő számú jelentkező, akkor az állomány kijelölhető annak ellátására.

Fontos megjegyezni, hogy a misszióra jelentkezett katonáknak egészségügyi, pszichikai és fizikai (futás, fekvőtámasz, felülés) követelményeket kell teljesíteniük, csak ennek sikeressége után kezdődhet meg a kiképzési fázis, és még ezután sem teljesen biztos, hogy a katona kikerül külszolgalatra, csak, ha az úgynevezett záró gyakorlatot is sikeresen elvégzi. Az alapelv: „*Legjobbnak lenni a legjobbak között*”.

Háborús körülmények között nehéz megfelelően teljesíteni, mégis, mivel katonák – és a katonaság hívatás, és nem munkahely – minden misszióban töltött idő alatt a csúcson kell lenniük, mivel nem csak magukért, hanem a velük szolgálatot teljesítő más katonákért is felelősséggel tartoznak. Ezzel a felelősséggel sok háborús film is foglalkozik, többek között – a rám nagy hatást tett – A bombák földjén (The Hurt Locker, 2008) című, hazánkban 2010-ben bemutatott alkotás is, ami jól mutatja, mivel kell szembenéznie egy missziós katonának.

6. Összefoglalás

Dolgozatom zárásaként összegzem a kutatásaim során szerzett tapasztalataimat. Mint, ahogy a dolgozatom elején bemutattam a NATO egy összetett, a világ sok országára kiterjedő katonai szervezet. Tagjainak biztosít bizonyos előnyöket, ám a tagsággal járó kötelezettségeknek is megvan az ára. Gondolok itt a NATO költségvetésbe fizetendő összegekre vagy a kötelező NATO missziókra egyaránt.

Az, hogy ennek a nemzetközi szövetségnek a tagjai lehetünk immár 13 éve rengeteg erőfeszítésébe került az akkori vezetésnek, ám véleményem szerint megérte, hiszen egy katonai szervezethez való csatlakozás és tagság nagyobb biztonságérzetet nyújthat az állampolgároknak, mivel tudják, veszélyhelyzet esetén van kire számítani. A kölcsönös segítségnyújtás egy ilyen rohamosan fejlődő világban elengedhetetlen, ahogyan a jó nemzetközi kapcsolatok, megítélés is.

Mint ahogyan a kutatásomból kiderül, milliárdos nagyságrendek állnak a NATO rendelkezésére a tagországok befizetései által, és ezt az összeget nem herdálják el, arra költik, ami talán a legfontosabb dolog a világon, a béke biztosítására, fenntartására és humanitárius segítségre.

A magyar NATO költségvetéshez való hozzájárulás a magyar központi költségvetés kiadásai oldalait nem meghatározóan érintik. Éppen ezért úgy vélem, hogy Magyarországnak nem kell akkora árat fizetni a tagságért, amit ne lehetne vállalni. Persze más kérdés, hogy a milliárdos nagyságrendű számokkal dobálózni könnyű, és azt állítani, hogy 2-3 milliárd forint nem sok, mivel az átlagember számára, szinte teljesen elérhetetlen és csillagászati ez az összeg, mégis a 100 milliárd forintos tételhez képest elenyésző.

A magyar katonák főként békefenntartóként és humanitárius segítőkként vesznek részt külföldi missziókban, de nem ritka, az életveszélyes körülmény, és a napi 24 órás védőfelszerelés viselése elengedhetetlen egy háborús közegben, ami a hangulatukra erősen rányomhatja a bélyegét.

A katonáktól sokszor hallottam, hogy katonának lenni nem munka, hanem hivatás. Úgy vélem, megfelelően bemutattam ennek a hivatásnak az „árát”, hogy mennyit kell nemzetgazdasági szinten költeni arra, hogy a NATO-ban teljesítendő feladatokat megfelelő szinten el tudják látni, a lehető legkevesebb személyi veszteséggel.

A kérdőíves kutatásból egyértelművé vált számomra, hogy azok az emberek, akik külföldön egy ismeretlen ország ismeretlen állampolgáraiért teljesítenek szolgálatot, nem

csak ösztönösen, a kiképzés alatt megtanultakra hivatkozva végzik munkájukat, hanem igenis érző emberek, akik másokért kockáztatják az életüket.

A modern hadviselés már nem csupán a honvédelemről szól, hanem arról, hogy a modern technológiákkal felszerelve vegyék fel a harcot az egyre durvuló szélsőséges csoportokkal szemben, az egyre terjedő erőszakkal, brutalitással szemben. Talán a dolgozatomat végigolvasva kiderült, nem tudom és nem is akarom a téma érzelmi részét objektíven kezelni, mivel nem egy katona ismerősöm van, akikkel a kutatásom során beszéltem, és rengeteg élménnyel tértek haza missziókból. Itt nem csak a negatívumokra gondolok, hiszen rengeteg szeretetet kaptak és kapnak magyarként távoli közép-keleti országokból, ahol sokszor rajtuk múltott, hogy lesz-e a faluban ivóvíz vagy sem.

Az én generációm tagjai már nem tudják mit jelent sorkatonának lenni, milyen egy kiképzés. Habár ez mára teljesen megváltozott – főként a modern technika miatt, a lényeg megmaradt: olyan kiképzést kell adni és kapni, amivel a „jég hátán is meg lehet élni.”

Úgy vélem, hogy nem kell akkora árat fizetni a tagságért, főleg ha az emberekben tudatosul az, hogy habár békeidőszak van, mégis a bajban van kire számítani, és a magyar katonákat – mint a kérdőíves kutatásból kiderült számomra – elismerik és becsülik nemcsak a NATO-n belül, hanem azokban az országokban is, ahol szolgálatot teljesítenek. Ha Magyarországnak egyedül kellene kigazdálkodnia a védelmi kiadásokra fordítandó összegeket, korántsem vagyok biztos benne, hogy sikerülne, mivel hatalmas összegekről van szó, és a honvédséget a folyamatos elvonások jellemzik, nem pedig a támogatásnyújtás növekedése. Ezen tényezők miatt is úgy vélem, megéri a NATO tagság az ország számára.

Dolgozatomat egy Fekete István idézettel zárom: *„A katona nem azért van, hogy szúrjon, hanem hogy senki ne szúrhasson!”* Úgy vélem, ez az idézet kifejezi mindazt, amit egy jó katonának tennie kell: ott segít, ahol tud, legyen szó árvízről, hó helyzetről és nem csak a magyar állampolgárokat védi, hanem azon országoknak az állampolgárait is, akiket nem ismer.

Irodalomjegyzék

Felhasznált irodalom:

Asmus, Roland D. (2003): *A NATO kapunyitása – Az új korszak és a szervezet átalakítása*. Zrínyi Kiadó. Budapest.

Demeter György – Turza Dezső – Vitray Tamásné (1999): *NATO Kézikönyv*. Stratégiai és Védelmi Kutató Intézet. Budapest.

Görög István (2011): *Mi a NATO? A Transzatlanti Szövetség bemutatása*. Honvédség és Társadalom Baráti Kör Székesfehérvári Szervezete. Budapest.

Hámori Gergely (2002): Maratoni közvetítés. Forгатókönyvek Bosznia-Hercegovina helyzetének rendezésére, *Magyar Tudomány*. 2002/2. 144. oldal

Horváth József (2012): *Tradecraft Review: Periodical of the military National Security Service*. Special Issue, Budapest

Jakab László (2012): Értékelő elemzés Magyarország nemzetbiztonságáról *Repüléstudomány Közlemények XXIV. évfolyam 1. szám* 160-174. oldal

Joó Rudolf (1999): *A NATO-tag Magyarország*. Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Budapest.

Makrai Tibor István (1999): *NATO Zsebkönyv: Tények, információk, tanácsok Brüsszelbe tartóknak*. Euroatlanti Stúdió Kommunikációs Kft. Budapest.

Mikó László (2005): *Misszióban jártam...In mission – Magyar katonai missziók*. Zrínyi Kiadó. Budapest.

NATO Office of Information and Press (2006): *NATO Handbook*. Public Diplomacy Division. Brussels.

Pintér Zoltán (1999): *A NATO-ról diákoknak*. Szalay Könyvkiadó és Kereskedőház Kft, Kisújszállás.

Taksás Balázs (2009): A Honvédelmi Tárca költségvetése a számok tükrében. *Hadtudományi Szemle, II. évfolyam 1. szám* 87–96. o.

Szenes Zoltán (1997): *A nemzeti katonai stratégia és az integráció*. HM oktatási és Tudományszervező Főosztálya, Budapest

Szenes Zoltán (1997): *Conference on civil-military relations in the context of an evolving NATO*. Department for Education and Science Management, Budapest.

Valki László (1999): *A NATO: Történet, szervezet, stratégia, bővítés*. Corvina Kiadó. Budapest.

Internetes hivatkozások:

http://nemethattila.hu/csatolmanyok/nemethattila_bizpolkern.pdf (2012.02.02)

http://www.biztonsagpolitika.hu/documents/1291766875_NATO_Strat_Koncepcio_2010_hun_BSZK.pdf (2012.02.02)

<http://www.biztonsagpolitika.hu/index.php?id=16&aid=1157> (2012.02.01.)

http://www.kormany.hu/download/0/7b/20000/magyarorszag_a_NATO-ban.pdf
(2012.02.25.)

<http://www.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/vedelempolitikaert-es-tervezesert-felelos-helyettes-allamtitkarsag/hirek/megjelent-a-magyar-katonai-szerepvallalasrol-szolo-kormanyhatarozat> (2013.04.08.)

http://www.kulugyminiszterium.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/Biztonsagpolitika/Magyarorszag_a_NATOban/magy_szerep_afganisztanban.htm (2012.02.28.)

http://www.kulugyminiszterium.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/Biztonsagpolitika/NATO_dokumentumok/ (2012.02.18.)

http://www.menszt.hu/tudnivalok_az_egyesult_nemzetek_szervezeterol/az_egyesult_nemzetek_alapokmánya (2012.01.18.)

http://www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/Biztonsagpolitika/Magyarorszag_a_NATOban/ (2012.01.30)

http://www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/kulkapcsolati_strategia/ (2012.02.02)

<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/hungarian/art3.html> (2012.03.10.)

<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/hungarian/summaries.html> (2012.03.12.)

<http://www.parlament.hu/irom39/07655/07655-0453.pdf> (2013.03.01.)

http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2006/4/2006_4_25.html (2012.01.29)

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qse007i.html (2013.04.16)

http://www.statistik.at/web_en/statistics/population/demographic_forecasts/population_forecasts/029024.html (2013.04.16)

Egyéb források:

Kelemen Tas főosztályvezető 2013. április 10-én kelt levele, *Honvédelmi Minisztérium Védelempolitikai Főosztály* Budapest

2011. évi CLXXXVIII. törvény Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről *Magyar Közlöny* 161. száma 2011. december 28.

2012. évi CCIV. törvény Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről *Magyar Közlöny* 172. száma 2012. december 18.

Mellékletek

1. számú melléklet: A NATO tagországok

Forrás: www.physorg.com Letöltve: 2012.04.03.

2. számú melléklet: Az Észak-atlanti Szerződés Alapító Okirata⁷

Az Észak-atlanti Szerződés Washington DC, 1949. április 4.

E szerződésben részt vevő Felek, újbóli hitet téve az Egyesült Nemzetek Alapokmányának céljai és elvei mellett és megerősítve abbeli óhajukat, hogy minden néppel és kormánnyal békében éljenek;

elhatározva, hogy megőrzik a szabadságot, népeiknek a demokrácia, az egyéni szabadság és a jog uralma elvein alapuló közös örökségét és civilizációját;

elhatározva, hogy megőrzik a szabadságot, népeiknek a demokrácia, az egyéni szabadság és a jog uralma elvein alapuló közös örökségét és civilizációját;

megegyeztek a jelen Észak-atlanti Szerződésben:

1. cikk. A Felek kötelezik magukat arra, hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmányának megfelelően minden nemzetközi viszályt, amelybe belekerülhetnek, békés eszközökkel, olyan módon rendeznek, hogy a nemzetközi béke és biztonság, valamint az igazságosság ne kerüljön veszélybe, továbbá, hogy nemzetközi kapcsolataikban tartózkodnak az Egyesült Nemzetek céljaival össze nem férő, bármilyen módon megnyilvánuló erőszakkal való fenyegetéstől és erőszak alkalmazásától.

2. cikk. A Felek a békés és baráti nemzetközi kapcsolatok további kiszélesítéséhez azzal járulnak hozzá, hogy megerősítik szabad intézményeiket, biztosítják azoknak az elveknek jobb megértését, amelyeken ezek az intézmények nyugszanak és kifejlesztik a stabilitás és jólét előmozdítására alkalmas körülményeket. Arra fognak törekedni, hogy nemzetközi gazdasági politikájukban kiküszöböljenek minden ellentétet és bátorítani fogják a bármelyikük és valamennyiük közötti gazdasági együttműködést.

3. cikk. A jelen Szerződésben kitűzött célok hathatósabb elérése érdekében a Felek külön-külön és együttesen, folyamatos és hathatós önszegély és kölcsönös segítség útján, fenntartják és kifejlesztik egyéni és kollektív védelmi képességüket fegyveres támadással szemben.

4. cikk. A Felek tanácskozni fognak egymással valahányszor bármelyikük véleménye szerint a Felek egyikének területi épségét, politikai függetlenségét vagy biztonságát veszély fenyegeti.

5. cikk. A Felek megegyeznek abban, hogy egyikük vagy többjük ellen, Európában vagy Észak-Amerikában intézett fegyveres támadást valamennyiük ellen irányuló támadásnak tekintenek; és ennél fogva megegyeznek abban, hogy ha ilyen támadás bekövetkezik, mindegyikük az Egyesült Nemzetek Alapokmányának 51. cikke által elismert jogos egyéni vagy kollektív védelem jogát gyakorolva, támogatni fogja az ekként megtámadott Felet vagy Feleket azzal, hogy egyénileg és a többi Féllel egyetértésben, azonnal megteszi

⁷ www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/Biztonsagpolitika/NATO_dokumentumok/ (2012.02.02.)

azokat az intézkedéseket - ideértve a fegyveres erő alkalmazását is , amelyeket a békének és biztonságának az észak-atlanti térségben való helyreállítása és fenntartása érdekében szükségesnek tart. Minden ilyen fegyveres támadást és az ennek következtében foganatosított minden intézkedést azonnal a Biztonsági Tanács tudomására kell hozni. Ezek az intézkedések véget érnek, ha a Biztonsági Tanács meghozta a nemzetközi béke és biztonság helyreállítására és fenntartására szükséges rendszabályokat.

*6. cikk.*** Az 5. cikk alkalmazása szempontjából egy vagy több Fél ellen irányuló támadásnak kell tekinteni fegyveres támadást

- a Felek egyikének területe ellen Európában vagy Észak-Amerikában, Franciaország algériai megyéi ellen, Törökország területe ellen vagy a Felek egyikének joghatósága alá tartozó, az észak-atlanti térségben a Ráktérítőtől északra fekvő szigetek ellen vagy a Felek egyikének hajói vagy repülőgépei ellen ugyanebben a térségben;
- a Felek egyikének fegyveres erői, hajói, vagy repülőgépei ellen, ha a fenti területeken vagy azokon kívül bármilyen más olyan európai területen tartózkodnak, amelyeken az egyik Fél a Szerződés hatálybalépésekor megszálló erőket tart fenn, valamint, ha a Földközi-tengeren vagy az észak-atlanti térségnek a Ráktérítőtől északra eső részében tartózkodnak.

*7. cikk.*A jelen Szerződés nem érinti és nem értelmezhető úgy, mintha bármi módon is érintené azokat a jogokat és kötelezettségeket, amelyek az Alapokmányból származnak azokra a Felekre, amelyek tagjai az Egyesült Nemzeteknek, nem érinti továbbá a Biztonsági Tanács elsődleges felelősségét a nemzetközi béke és biztonság fenntartásáért.

*8. cikk.*Mindegyik Fél kijelenti, hogy a közte és valamely más Fél vagy valamely harmadik állam között jelenleg érvényben lévő nemzetközi kötelezettség egyike sem áll ellentétben ennek a Szerződésnek a rendelkezéseivel, és kötelezi magát arra, hogy nem vállal semmiféle, a jelen Szerződéssel ellentétben álló nemzetközi kötelezettséget.

*9. cikk.*A Felek ezennel egy tanácsot állítanak fel, amelyben mindegyikük képviselve lesz, és amelynek feladata, hogy a jelen Szerződés alkalmazásával kapcsolatos kérdésekkel foglalkozzék. A tanácsot úgy kell megszervezni, hogy bármely pillanatban gyorsan összeülhessen. A tanács a szükségeshez képest segédszerveket állít fel; nevezetesen azonnal felállít egy védelmi bizottságot, amely a szerződés 3. és 5. cikkei alkalmazásaként teendő intézkedésekre fog javaslatokat tenni.

*10. cikk.*A Felek egyhangú megegyezéssel a Szerződéshez való csatlakozásra hívhatnak meg minden más európai államot, amely képes arra, hogy elősegítse a Szerződés elveinek továbbfejlesztését és hozzájáruljon az észak-atlanti térség biztonságához. Minden ekként meghívott állam részesévé válhat a Szerződésnek, ha csatlakozási okiratát az Amerikai Egyesült Államok kormányánál leteszi. E kormány a Felek mindegyikét értesíti az egyes csatlakozási okiratok letételéről.

*11. cikk.*Ezt a szerződést a Feleknek saját alkotmányos előírásaiknak megfelelően meg kell erősíteniük és végrehajtaniuk. A megerősítő okiratokat, mihamar lehetséges, az Amerikai Egyesült Államok kormányánál kell letenni, amely minden egyes letételtől értesíti a többi aláíró Felet. A Szerződés az azt megerősítő államok között életbe lép, mihamar az aláíró államok többsége, közöttük Belgium, Kanada, Franciaország,

Luxemburg, Hollandia, az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok megerősítő okirataikat letették; a többi aláíró állammal a szerződés megerősítő okirataik letételének napján lép életbe.

12. cikk. A szerződés életbelépését követő tíz év elteltével vagy bármely későbbi időpontban, a Felek, egyikük kérésére, a Szerződés felülvizsgálása céljából tanácskozni fognak egymással, figyelembe véve az adott időpontban a békét és biztonságot érintő tényezőket az észak-atlanti térségben, ide értve a nemzetközi béke és biztonság fenntartása céljából az Egyesült Nemzetek Alapokmánya értelmében kötött egyetemleges vagy regionális megállapodások fejlődését is.

13. cikk. A Szerződés életbelépését követő húsz év elteltével mindegyik Fél kiválhat a Szerződésből, éspedig egy évvel azután, hogy a felmondásról értesítette az Egyesült Államok kormányát. E kormány minden egyes felmondási okirat letételéről értesíti a többi Fél kormányát.

14. cikk. Ezt a szerződést, amelynek francia és angol szövege egyaránt hiteles, az Amerikai Egyesült Államok kormányának levéltárában kell elhelyezni. E kormány a többi aláíró állam kormányához hitelesített másolatokat juttat el.

** Hatályba lépett 1949. augusztus 24-én.*

*** Ez a cikk a Görögország és Törökország csatlakozásáról szóló 1951. október 15-én kelt jegyzőkönyvvel módosított szöveg. A cikk eredeti szövege a következő volt:*

"6. cikk. Az 5. cikk alkalmazása szempontjából az egy vagy több Fél ellen irányuló támadásnak kell tekinteni a fegyveres támadást a Felek egyikének területe ellen Európában vagy Észak-Amerikában, Franciaország algériai megyéi ellen, a Felek bármelyikének Európában állomásozó megszálló erői ellen, a Felek egyikének joghatósága alá tartozó, az észak-atlanti térségben a Ráktérítőtől északra fekvő szigetek ellen vagy a Felek egyikének hajói vagy repülőgépei ellen ugyanebben a térségben."

3. számú melléklet: Kérdőív a NATO missziókban való részvételről

Kérdőív a NATO missziókban való részvételről

Tisztelt Válaszadó!

Utolsó éves alapképzésen tanuló hallgató vagyok. A dolgozatomat *A NATO csatlakozással járó kötelezettségek Magyarország számára* címmel írom, amelyhez az alábbi kérdőívet készítettem. A kérdőív kitöltése önkéntes, személyes adatok nem kerülnek publikálásra. A kérdőív kitöltése körülbelül 20 percet vesz igénybe.

Köszönöm, hogy segítségével hozzájárul a munkám sikerességéhez!

1. Mióta szolgál Ön a Magyar Honvédségben?
 - a. 0-5 éve
 - b. 5-8 éve
 - c. 8- éve
2. Milyen rendfokozatban szolgál Ön a Magyar Honvédségnél?
 - a. őrvezető, tizedes, szakaszvezető
 - b. őrmester, törzsőrmester, főtörzsőrmester
 - c. zászlós, törzszászlós
 - d. tiszt (hadnagy, főhadnagy, százados)
 - e. főtiszt (őrnagy, alezredes, ezredes)
3. Részt vett már külföldi katonai misszióban? (Amennyiben a válasza nem, kérem, ugorjon a 7. kérdésre!)
 - a. igen
 - b. nem
4. Kérem, írja le, hol és hányszor vett már részt külföldi katonai misszióban?
.....
5. Kérem, írja le mennyi ideig tartott a külszolgálati misszió?
.....

6. Kérem, értékelje 1-től 5-ig a következőket a misszióban tapasztaltak alapján: (1-es a legrosszabb, 5-ös a legjobb)

Tényező/Pontszám	1	2	3	4	5
Felkészítés a kiutazás előtt					
Tájékoztató az adott térségről					
Védőfelszerelés biztosítása					
Együttműködés más nemzetek katonáival					
Léggör					
Szabadidős programok					
Kapcsolattartás az itthoni felettesekkel/rokonokkal/ismerősökkel					
A táborban eltöltött idő hasznosítása					
Kiküldetés alatti hazautazás biztosítása					
Végleges hazautazás biztosítása					
Regenerálódási lehetőségek külszolgálati misszió után					

7. Tervezi Ön (következő) misszióban való részvételt? (Amennyiben a válasza nem, kérem, ugorjon a 9. kérdéshez!)

- a. igen
- b. nem

8. Mi motiválja Önt egy esetleges külföldi misszióban való részvételre? (1-es a legkevésbé, 5-ös a legjobban motivál)

Motiváló tényező/Pontszám	1	2	3	4	5
Anyagiak					
Szakmai tapasztalat					
Kihívás, kaland					
Új ismeretek szerzése, kíváncsiság					
Segítőkészség, empátia					
Szakmai fejlődés					
Egyéb:					

9. Mi a tapasztalata, mennyiben változtatja meg egy külföldi misszió a katonák személyiségét, gondolkodását?

- a. teljes mértékben megváltoztatja
- b. vannak dolgok, amikben megváltoztatja (például:)
- c. nem változtatja meg

10. Kérem, ha módjában áll, röviden írja le a tapasztalatait/elvárásait egy külföldi misszióval kapcsolatban!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. Magyarország melyik missziós részvételét ítéli meg a legfontosabbnak és miért?

.....

.....

.....

.....

.....

12. Kérem, fejtse ki, hogyan látja Ön Magyarország szerepét a NATO-ban?

.....

.....

.....

.....

.....

13. Ön szerint az elmúlt 14 év tükrében megérte a NATO csatlakozás vagy nem?

- a. igen
- b. nem

14. Ha most lenne a népszavazás Ön milyen választ adna arra a kérdésre, hogy Magyarország a NATO tagja legyen-e?

- a. igen
- b. nem

15. Az Ön neme:

- a. nő
- b. férfi

16. Az Ön születési éve:

.....

17. Az Ön állandó lakóhelye:

- a. főváros
- b. megyeszékhely
- c. város
- d. község, falu

18. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége

- a. általános iskola
- b. szakközépiskola
- c. gimnázium
- d. felsőfokú akkreditált szakképzés
- e. főiskolai diploma (BSc/BA)
- f. egyetemi diploma (MSc, PhD)